

Oligarquia, fiscalitat i règim municipal al món urbà de la Catalunya medieval (Cervera entre 1026 i 1430)

Max Turull i Rubinat

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

**OLIGARQUIA, FISCALITAT I REGIM MUNICIPAL AL MON
URBA DE LA CATALUNYA MEDIEVAL (CERVERA ENTRE
1026 I 1430).**

Max TURULL I RUBINAT

**Tesi Doctoral dirigida pel
Dr. Manuel RIU I RIU**

**Departament d'Història Medieval,
Paleografia i Diplomàtica.
Facultat de Geografia i Història**

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Barcelona, juny de 1989.

4. ORGANITZACIO INTERNA

4.1. La regulació del funcionament institucional intern

Com el títol de l'apartat indica, pretenem estudiar alguns dels aspectes jurídics que regulen el funcionament del règim municipal. De fet es tracta de la continuació del procés obert amb la normativa sobre les eleccions del Consell municipal. Ara només volem entrar en l'anàlisi del funcionament i l'organització de la institució tot descobrint quines són les disposicions que fan possible la dinàmica del govern local. Deixarem de banda, de moment, el règim d'atribucions, la distribució de càrrecs i les relacions polítiques o de poder dins del Consell.

4.1.1. Jurament

La pràctica de prendre jurament ja la vam documentar el 1182 en l'establiment d'aquella Confraria primerenca seguint el privilegi d'Alfons I. El rei atorgava la facultat d'associar-se "sub iuramento ab unoquoque vestrum corporaliter prestito faciatis et habeatis semper inter vos confratiam et fraternitatis unanimitatem" (127). De manera que amb el jurament s'entrava a formar part de la Confraria o Conjuració. Però no només era un requisit formal, sinó el vincle mateix segons el qual un individu es comprometia a un pacte de defensa mútua. El jurament de 1182, més que un tràmit, era la certificació i la garantia de formar part d'un ens col·lectiu. Poc temps després, el 1202, el privilegi que esmenta la forma de "consulatum" també es refereix a "conjuracionem". De nou la conjuració entre els habitants era el nucli del pacte formalitzat (128). Aquesta pràctica de la juramentació de tots els veïns de la vila va perdurar fins el segle XIV. La pròpia implantació d'un règim municipal força organitzat l'any 1311 sota la forma de la Juradia n'és un exemple. Els regidors d'aquesta institució es deien jurats, probablement perquè eren ells els qui juraven el càrrec, i ja no tota la comunitat (129). Reminiscències de juraments generals

---

127 AHCC LP 1182 juny, 5r. (és trasllat de 1184 juny 7). Publicat per Agustí DURAN I SANPERE: "El segell municipal de Cervera" EUC X (Barcelona, 1917-1919), 185, nota 2. I posteriorment també l'ha publicat J.A. del POZO CHACON: "Primeros privilegios concedidos a Cervera" Miscelánea Cervena I (Cervera, 1983) 15-16

128 AHCC LP 1202 febrer, 85r-85v (copia d'un trasllat de 1208 maig 2) Publicat per FONT Origenes... 474-475

129 Vid. Cap IV 2 d'aquest mateix treball

encara les podem trobar passat mitjan segle XIV. Un document de 1360 manifesta clarament que era costum convocar la universitat dels prohoms de la vila quan la importància i la transcendència d'un assumpte pertocava tot el comú:

"(...) convocata universitate proborum hominum ville Cervarie (...) et congregata in aula paciarie ville ipsius ubi dicta universitas in et per similibus actibus et negotiis communibus est solita convocari et congregari ad quesquidem convocationem et congregationem convenerunt et presentes fuerunt per generali consilio per infraescriptis celebrando et firmanunt et jurarunt omnes infrascripti (...)" (130)

En aquestes ocasions tots els presents actuaven sota jurament. Igualment s'evidencia aquesta pràctica en un altre text semblant de 1354:

"...habitorem villo iamdicte Cervarie predictorum qui predicta omnia et singula laudamus, firmamus, veredimus et iuramus.." (131)

L'interessant del cas és que el jurament no afectava un grup restringit sinó a assemblees que de vegades gairebé abastaven tota la universitat. En el darrer dels dos exemples el jurament fou fet per 468 individus. La diferència amb la Confraria o Consolat és que un individu accedia a la condició d'habitant o veí a través del jurament, que implicava coresponsabilitzar-se de la defensa de la comunitat. Ara, en canvi, la relació era inversa. Pertànyer al cos de veïns i ser membre de la universitat -la qual cosa també s'aconseguia per un tracte de veïnatge- era la condició del jurament. Juraven els qui eren veïns, i per tant era una actuació posterior al veïnatge. El jurament tenia una altra intenció, que ja no era la de coesionar el grup. Es tractava d'una finalitat pràctica i circumstancial. De manera que la juramentació de mitjan segle XIV, tot i el seu caràcter global esporàdic, té un sentit diferent a la de finals del segle XII i començaments del s. XIII.

El privilegi d'Alfons III de 1331 no contemplava el jurament ni dels compromisaris ni dels càrrecs. El document havia obviat molts aspectes tècnics que es van haver de resoldre amb un segon text el 1334. De manera explícita el jurament dels càrrecs

---

130 AHCC Notarial, Jaume Ferrer, Llibres 1359 oct. 9 - 1360 agost 9, 19v

131 Ibidem

de govern elegits no es documenta en la normativa fins aquest 1334, tal com hem exposat poc abans. Però invariablement les legislatures s'inauguraven amb el jurament dels vint consellers en poder de l'escrivà de la Paeria que servava els quatre evangelis, i davant la presència dels paers. El jurament dels paers no es documenta en els textos, però això no pot dur-nos a pensar automàticament que n'estaven exclosos, ja que cal recordar que el 1311 jurats i consellers juraven tots plegats el càrrec davant del batlle reial (132).

El jurament dels consellers, que com dèiem és l'únic documentat després de 1331, aplegava quatre aspectes que recull perfectament aquest paràgraf:

"que ells venien a conseyll aitanes vegades com requests ne seran, sinó que pagaran lo ban aco posador si donchs justa e rahonable excusació no havien. E que conseylaran be e lealment a honor del Senyor Rey, e a profit de la cosa pública de la dita vila, e que en azó no faran res per afecció propia ne de degun amich lur ne per hoy, ranchor o mala voluntatde algú, e que tenien secret ço que.ls sera comanat en secret" (133)

Per tant, queuava perfectament regulada l'obligatorietat de l'assistència a les sessions, la qual cosa tindrem ocasió de veure que queia molt sovint en paper mullat. Com a mínim a partir de 1388 es van adoptar mesures penals -la imposició d'un ban de 12 diners- per frenar les absències injustificades dels consellers (134). Però res no es fa de l'absència dels paers, alguns de les quals fou molt dilatada. Formalment també es pretenia regular la imparcialitat i l'equanimitat, tot i que els exemples de tensions internes i desajustaments amb la legalitat no van faltar. El dictamen dels

---

132 Pels volts de 1315 a Vic els consellers (que formaven l'òrgan director) juraven els càrrecs al veguer, i després triaven els seus auxiliars, que eren els jurats (JUNYENY Vic... 96). També a Lleida, el 1360, el veguer i no el batlle presideix el sistema electiu i el jurament dels magistrats locals (LLADONCSA Història de Lleida I. 468).

133 AHCC Consells 1377 1r. Un altre exemple de jurament dels consellers s'observa el 1356 (AHCC Consells 1356, 15r): assistir a Consell, aconsellar els paers segons llur bon arbitri, actuar en benefici de la universitat, allunyar odis i rencors, mantenir el secret sobre els acords, i no actuar en benefici propi ni dels amics

134 AHCC Consells 1388 16r; 1393 12v.

juristes de Cervera el 1360 denunciant les irregularitats institucionals n'és un exponent (135). I pel que fa al secret d'alguns acords de les sessions, sembla ser que no sempre va ser absolut. Al menys en dues ocasions (1366 i 1388) ens consta que van haver-hi filtracions de les decisions del Consell. En ambdós casos la reacció dels membres de la Paeria fou airada, i s'insistí en trobar el culpable de vulnerar el secret per castigar-lo seriosament (136).

A més a més del jurament dels consellers en prendre possessió del càrrec, en algunes ocasions la mesura s'ampliava als paers i al clavari, en funció de la importància de les decisions. La venda de censals i violaris, que de vegades requeria la congregació de la universitat (137), en d'altres obligava al jurament dels càrrecs de govern i del responsable de les finances (138), sense que coneguem quan i perquè es feia de cada manera

Allò que explícitament no està reglamentat és el jurament dels prohoms que assisteixen a les sessions del Consell. La seva presència era totalment irregular i l'escrivà els anotava dins dels llistats d'assistents. No ens consta que els prohoms juressin en cap moment de mantenir el secret dels acords, la qual cosa sena lògica si ho havien de fer els consellers. És un interrogant que la documentació no ens ha resolt.

4.1.2. Lloc de reunió

La primera documentació respecte el lloc on es reunia el Consell ens apareix al mateix temps que els primers volums d'actes. Per tant es possible que els magistrats locals tinguessin una seu on reunir-se abans de 1332. De fet és lògic pensar que així deuria ser, ja que una sala o un edifici els era necessari no només per trobar-se i deliberar, sinó també per arxivar i custodiar la documentació rebuda i la pròpia documentació produïda pel municipi.

En canvi, però, el privilegi de 1331 ens indueix a pensar que el Consell encara no gaudia d'un edifici propi, o com a mínim adequat a les necessitats. El document mana expressament que l'import de les talles o de qualsevol exacció reial o comunal

---

135 AHCC Claveria 1361 47r.

136 AHCC Consells 1366 20r; 1388 51r

137 AHCC Notarial, Jaume Ferrer, Llibres 1359 oct. 9 - 1360 agost 9, 19v.

138 AHCC Consells 1332-1333 2v.

s'ha de custodiar en una caixa que hi havia a la Casa de Santes Creus, a Cervera mateix. La caixa tenia tres panys, les claus dels quals les guardaven, una cada un, l'escrivà del Consell, un paer, i un prohoms elegit a tal efecte (139). De manera, doncs, que la caixa de cabdals -i no sabem si també hi guardaven la documentació municipal- es trobava en un edifici que no era el Consell.

La primera referència a un lloc de reunió propi data del 7 d'abril de 1332, i es fa amb el nom de Sala del Consell (140) o Sala de la Paeria (141). Malgrat existir ja un lloc de reunió i una seu del Consell, algunes sessions especialment importants van celebrar-se a la Casa de Santes Creus (142), la qual cosa ens fa pensar que aquest edifici podia haver estat la seu provisional del Consell mentre no comptava amb un lloc específic.

No sabem com era aquesta primera Paeria del s. XIV, però el cert és que s'hi efectuaren obres ben aviat. El fet que sessions importants com la protagonitzada per Guillem de Cervelló a les acaballes de 1333 es celebressin en un altre lloc, sembla indicar-nos que la primera estructura no deuria ser suficientment espaiosa o digna

L'anunci -no fet realitat- de 1338 de celebrar Corts dels catalans a Cervera va impulsar els paers a fer obres a l'edifici per acondicionar-lo per aquell esdeveniment. Sembla ser que volien enllosar la sala i cobrir-la amb volta de guix, a més de refer un porxo ja existent (143). Després d'aquesta data de 1338 trobem referències aïllades que ens indueixen a pensar que la sala de la Paeria deuria ser considerablement gran. Algunes sessions multitudinàries així ho certifiquen. Sense que coneguem l'existència d'obres d'ampliació durant tot el s. XIV, algunes sessions encabiren 150 i 165 individus, entre prohoms, consellers i paers (144). Però el cas més significatiu es el d'una reunió

---

139 AHCC Pergamins 29, 1331 setembre 13; Publicat per CANELA, TURULL "Tres pergamins..."

140 AHCC Consells 1332-1333 2v

141 Ibidem 7v

142 Ibidem 94v

143 DURAN Llibre de Cervera 244

144 AHCC Consells 1388 abril 30; 1366 maig 5

celebrada el 1360 a la sala de la Paeria amb l'assistència de 357 prohoms (145).

Ateses aquestes xifres cal pensar que l'edifici deuria comptar amb una sala de considerables proporcions, extrem aquest que esperem desvetllar amb les actuals obres de restauració de l'edifici que aplega tant la paeria medieval com l'Ajuntament Borbònic, i també l'actual consistori. Potser aquestes proporcions en l'assistència a les sessions van empenyer el Consell a realitzar més obres ben aviat. D'això en tenim constància el 1362 (146), al mateix temps que sabem que la Paeria i l'església en construcció no estaven annexes (147). De fet, petites feines d'adob s'hi van fer continuament. El 1372 calia arreglar el terrat del "portxe" de la sala (148), la qual cosa és novedosa per fer-nos una imatge de l'aspecte formal de l'edifici, i també era necessari instal·lar unes 400 teules a la teulada de la cada (149). Un fragment de l'any sobre insisteix en aquestes reformes:

"...Pere Lytlet, fuster, per zo com li fem recorrer la teulada de la sala del Consell e per lo portxe que es vers la plaza queu feu ab zo que bestrage a biges a pals e a bones" (150)

Ens adonem, doncs, de l'existència d'un portxo que donava cabuda a la venda de blat, un terrat superior, i encara una teulada més enrera. Un text de 1376 ens anuncia que la sala on se celebraven habitualment les sessions estava plena de blat, motiu pel qual fou necessari acondicionar i netejar aquell portxo per celebrar-hi allí la reunió de forma provisional (151). Hem de creure que el terrat sols abastava la superfície que es corresponia amb els portxos, i que la sala quedava sota teulada. Havent-hi comprat teules el 1372, sis anys després ja calia

---

145 AHCC Notarial, Jaume Ferrer, Llibres 1359 oct. 9 - 1360 agost 9, 19v.

146 AHCC Consells 1362 20v.

147 DURAN Llibre. 243-244

148 AHCC Claveria 1372 42v.

149 AHCC Claveria 1372 30v.

150 AHCC Claveria 1373 24r.

151 AHCC Claveria 1376 36v.

adobar-la, atès que "en la sala se pl>gués molt per zo com teulada ere arolada". (152)

En el que resta de segle s'hi continuaren fent petites obres (arreglar el portre el 1380, etc), però potser la més interessant se'ns manifesta l'any 1383. El Consell deliberava respecte de la clau que s'havia fet per la porta forana de la sala de la Paeria que duia al campanar (153). Com avui pot apreciar-se, sortint de la Paeria per darrera hom s'ensopega amb l'edifici de l'església, i en especial el campanar, separats de la casa consistorial molts pocs centímetres.

El Consell va reunir-se en llocs ben diferents, sense que sovint coneguem cap motiu que ho expliqui. A més a més de fer-se'n a la Casa de Santes Creus (1333, 1356, 1362) (154), també se celebraren reunions a l'església major de Santa Maria, (1362), sense detectar-se cap assistència especialment nombrosa ni qualificada (155); a l'església del convent dels frares Predicadors (1372) (156); i també a l'església parroquial i hospital de Sta Maria del Miracle (1393) (157).

Però fora de la sala de la Paeria, la ubicació que va abundar més va ser la dels particulars. En nombroses ocasions van celebrar-se consells als obradors de significats prohoms de la vila, que gairebé sempre ni tan sols eren membres de la institució de govern. En el que va de segle XIV coneixem els següents casos (158):

NOMS	VEGADES	ANY OFICI	CARREC
1. Ramon MAJOR (a)	1	1332 not	Ph (sala)
2. Guillem MOROS (b)	2	1356 merc	Ph (obrador)
3. Guillem d'AGRAMUNT	1	1356 merc	Ph (obrador)
4. Mateu BONJOC	1	1356 savi	Ph (obrador)

152 AHCC Clavena 1378 65v.

153 AHCC Clavena 1383 59v.

154 AHCC Consells 1356 20r; 1362 19r

155 AHCC Consells 1362 25v.

156 AHCC Consells 1372 38v.

157 AHCC Consells 1393 51v.

158 AHCC Consells 1356 29r, 37r, 39r, 45r; 1358 21r; 1372 36r, 34r, 23r, 29r, 23r, 18r; 1373 35r, 12r, 11r, 1379 37r; 1384 33r, 1388 67r, 20r, 24r, 52r, 65r; 1393 56v.

5. Jaume PORTA	1	1358 merc	Ph (obrador)
6. Pere CORTES	1	1372 not	
	1	1373	
7. Guillem LAMBART	1	1372 merc	P (obrador)
	2	1373	
8. Berenguer de CASTELLTORT	2	1373 merc	Ph (obrador)
	1	1384	
9. Romeu de MANRESA	1	1379 merc	Ph (obrador)
10. Bernat POL	4	1388 merc	Ph (obrador)
11. Miquel MORELL	1	1393 merc	Ph (obrador)

(a)...escrivà batllia; (b)...sots batlle; not.: notari; merc.: mercader; Ph.: prohoms; P.: paer.

Com és normal, la reunió se celebrava en un obrador quan l'amfitrió era un mercader, i en un altre lloc (en tot cas no era obrador) quan es tractava de notaris o juristes, els dos únics col·lectius representats a més dels mercaders. Però no és això l'important, sinó el fet que només en una sola ocasió la reunió es traslladava a casa d'un membre del Consell (el paer Guillem Lambart). Totes les altres vegades els amfitrions eren prohoms de la vila que no pertanyien com a paers i consellers al Consell de la Paeria. Per tant sembla evident, i així ho interpretem, que membres sense càrrecs de govern tenien una forta ascendència en la institució municipal. En altres paraules: el pes socio-econòmic d'un individu podia manifestar-se independentment de pertànyer o no al Consell.

Per quin motiu traslladaven la seu de la sessió a cases de particulars? Comoditat, obres, relacions d'amistat,...? Potser hi va haver de tot. Aquesta pràctica es va fer al llarg de totes les estacions de l'any, de manera que les condicions ambientals-comoditat- sembla que no incidiren en aquest sentit. Tot i el caràcter públic de la institució és possible que l'acció respongués a un acord dels membres del Consell, gairebé com una trobada d'amics i una tertulia local. Però tot això és pura hipòtesi que, no obstant, cal tenir present.

4.1.3. Convocatòria

El privilegi de 1331 i l'anex de 1334 són dos documents jurídics amb caràcter d'ordenament general del règim municipal. Això no obstant, ambdós textos no regulen en absolut tots els aspectes del funcionament institucional. El mateix document de 1334 té el seu origen en la intenció de completar i precisar sobre tot el sistema d'elegir els magistrats davant l'ambigüetat i la insuficiència del text original. Hi ha molts detalls tècnics que s'escapen a les esmentades regulacions. Aquests buits

legislatius molt probablement s'omplien amb allò que disposava el costum o amb la pervivència d'alguna regulació anterior.

L'acte de la convocatòria conté, com a mínim, quatre aspectes importants: a qui es convoca (destinatari); per quin motiu es convoca (objecte); qui és que convoca (convocant); i com es convoca (mitjans).

1.- Els paers tenien la capacitat de convocar els consellers al Consell quan ho creguessin convenient. La convocatòria es feia per escrit (pel sistema d'albarans) i un dia per altre. El dia de la sessió, abans d'hora "tercia" (159) els paers manarien repicar el seny major 10 ó 12 batallades per anunciar que començaria la reunió. Aleshores s'encendria una canella, i quan s'hagués consumit es feia recompte de quins consellers estaven absents sense haver-ho justificat. El ban per cada un era de 12 diners, l'import dels quals era destinat a l'obra de l'església de Santa Maria (160).

2.- El motiu de la convocatòria era doble: d'una banda procedir al procés electiu, i d'una altra per assistir a les sessions del Consell de la Paeria.

a) Com hem vist abans, els paers i consellers que cessaven havien d'assignar 50 prohoms de cada quarter. Els noms dels assignats es decidien en la sessió de la vigília de Nadal, i el mateix dia de Nadal els missatgers de la Paeria - i també els del baillanaven casa per casa per convocar als cinquanta de cada demarcació pel dia següent, a fi i efecte de procedir a l'elecció del nou Consell.

Els convocats, per tant, ho eren per a poques hores després. Se'ls comunicava que havien estat assignats com a compromissaris unes poques hores abans de l'acte. Convocatòria feta la vigília del dia de Nadal i reunió electiva el matí de Sant Esteve.

Un altre tipus de convocatòria, però que escapava a la responsabilitat del Consell, afectava a reunions extraordinàries.

---

159 El càlcul o "traducció" de les hores segons la terminologia dels contemporanis difereix d'unes regions a unes altres ja que es comptava segons la sortida i la posta del sol. L'hora tercià equivaldria, aproximadament, a les 9 del matí actuals.

160 L'ordinació municipal de 1390 incloïa que 1/3 part del ban de 12 diners fos per al missatger, i les altres 2/3 parts per al Consell que les destinaria directament a l'obra de Santa Maria.

El convocant podia variar en funció de la importància de l'acte, i també variava la massa de gent convocada. L'exemple més clar d'una convocatòria per motiu extraordinari el trobem en algunes reunions que celebrà Guillem de Cervelló amb prohoms de la vila, el 1333. En aquests casos el convocant era el mateix Guillem de Cervelló, veusportant del Procurador de Catalunya, en virtut del càrrec que ostentava que li facultava fer-ho. El noble havia reunit un grup de prohoms i paers -a igual número per quarter- per elegir interlocutor per a tractar amb ells el tema de la pau i la concòrdia a la vila. La convocatòria no es va fer per pregó ni a nivell general, sinó particularitzada i amb caràcter personal, atesa la proporcionalitat de cada demarcació. El lloc físic de les reunions va ser tant la Paeria com la Casa de Santes Creus (161)

b) Un segon cas de convocatòria és el del Consell General, l'activitat i la pròpia existència del qual no estava regulada. Ja hem vist que era costum celebrar reunions on assistissin la major part dels prohoms de la vila. El motiu havia de ser quelcom important pels interessos de tota la universitat. Els convocants, a l'igual que en les sessions ordinàries, eren els paers en virtut del càrrec que els conferia la direcció col·legiada de la institució

c) La convocatòria de les reunions ordinàries del Consell està una mica més documentada. El text de 1331 no en fa cap referència, i el de 1334 es limita a indicar que els consellers tenen obligació d'assistir als consells sempre que siguin convocats, amb l'aggravant d'una multa si l'absència es injustificada, ban que era imposat per ordre dels paers (162).

3 - Malgrat l'amenaça de multa a les absències injustificades, l'assistència de consellers a les sessions no va ser ni molt menys massiva. Com veurem després, el promig voltava els 11-12 consellers per sessió, i fins i tot algun any (1333, 1356...) el terme mig de consellers no arribava a la meitat. Les absències contínues d'alguns membres del Consell va fer que el propi Consell establis unes normes que reguessin la convocatòria dels magistrats. Però aquesta normativa d'origen municipal -ja que tals disposicions no compten amb cap suport jurídic reial- no apareix fins les darreries del segle XIV (163)

---

161 AHCC Consells 1332-1333 95v-97r

162 AHCC LP 1334 novembre 8, 23r-25r

163 AHCC Consells 1388 16r; 1393 12v

4.- Els paers convocaven als consellers al Consell per mitjà d'un missatge personal i escrit, i a més anunciaven acústicament el proper començament de la sessió. S'establia un marge de temps abans d'iniciar l'acte, i consumat aquell s'anotaven els membres presents i els absents. Aquestes mesures es dictaven sempre al començar la legislatura, i a dir veritat no van tenir un seguiment massa exhaustiu. El promig d'assistents el 1388 fou de 12 consellers, i el 1393 va augmentar a 13. Per terme mig, doncs, l'absència de consellers voltava entre el 35% i el 40%. L'absència dels paers, en canvi, no estava sotmesa a cap regulació interna, tot i que molt sovint en faltés algun o altre.

La convocatòria al Consell General es feia per tres mitjants:

"(...)[ ] voce preconia per Petrum dez Pual
preconem publicum et juratum ville predicte et
per albarana data per Guillem Ferrari nuncium
paciarie ville jamdicte et alia per
repulsionem cimboli ecclesie parrochialis
Sante Mane ville predicte et congregata in
aula paciarie (...)" (164)

Per tant és una convocatòria oral, escrita i acústica, i pensem que individualitzada només pel que fa als albarants, però general amb el pregó i els tocs de campana. L'èmfasi de la convocatòria, triple, estava en consonància amb la importància i responsabilitat de la reunió.

A Lleida l'encapçalament d'algunes sessions fins i tot fa referència als albarans utilitzats per reunir el consistori (165). A Cervera, en canvi, els encapçalaments són més pelats i precisos i no fan cap referència a la convocatòria (166).

164 AHCC Notarial, Jaume Ferrer, Llibres.. 1360, 19v.

165 Per exemple, "Die jovis IIII idus junii, foren aiustats a conseyll, a requesta dels albarans, los prohomens davall scrits" Vid. la font publicada per Jaume RIBALTA i Max TURULL: "Libre de Concells de la Paeria (Març a setembre de 1344)" Butlletí de Dialectologia Nordoccidental III, 33.

166 Alguns exemples d'encapçalaments d'actes del Consell de Cervera 1332 "Dimarts intitulat XV kalendas de decembre, fo plegat Conseyll en la dita sala, e foren-hi presents (...); 1356: "Dimarts a XXIX de deembre foren en la sala de la Paeria a Conseyll (...)", 1389 "Diyous a II d'abrill de l'any de la nativitat de Nostre Senyor M CCC L XXX huyt, foren en la sala de la Paheria a Conseyll los pahers, conseyllers e prohomens davall scrits (...)" Totes les cites provenen dels respectius volums de Consells, de l'AHCC Pot veure's també Max TURULL RUBINAT:

4.1.4. Escrivania i actes del consell

La funció de l'escrivà de la Paeria i la institució de l'escrivania van quedar regulats gairebé definitivament el s. XIV. Però les primeres notícies que en tenim es refereixen a finals del segle XIII, al mateix temps que els rei organitzaven la funció notarial (167).

El 1281 Pere II arrendava l'escrivania de la vila als paers i universitat per tres anys a canvi de 1000 sous barcelonesos. El document menciona "tabelliones" referint-se a notaris o escrivans, com a sinònims. Els paers i els prohoms de la vila tenien capacitat -reconeguda en el privilegi- d'elegir els escrivans de la Paeria, però havien de superar un examen que dirigia un jurista, Jaume de Bianya. Els magistrats locals podien canviar-los si el seu treball no era correcte. Aquest privilegi regulava de forma superficial com havien de redactar certes escriptures oficials i també disposava que "faciant etiam dicti tabelliones libros notularum ut longius memorie conserventur" (168). Per tant, els paers i la universitat gaudien de l'escrivania per un període determinat i a canvi d'una suma de diners. Acabat el termini calia renovar-lo, i el rei podia cedir l'escrivania a un altre postor que li oferís un tribut més alt. D'aquesta manera l'examen que feia Jaume de Bianya per preservar la qualificació de l'escrivà queia en un acte purament formal, ja que de vegades no aconseguia una escrivania (la de la vila, del

---

"Estudi i tractament d'ordinacions municipals a la baixa edat mitjana l'exemple de Cervera" les Jornades sobre ordinacions bannals i municipals a Catalunya (segles XII-XIX)" (Valls, 1986; actes de les jornades en premsa).

167 Escrivans regents de la Paeria que tenim documentats (tots són notaris) 1332, Bernat d'Ivorra, 1355, 1360, Jaume Ferrer, 1362, Bernat ça Canal; 1365, 1366, Jaume Major; 1372, 1379, Pere Cortes, 1380, Pere Dan, 1384, 1388, 1393, Bernat de Canos (AHCC Consells 1332-1333 12v, Claverna 135' 67r; 1360 110r, Consells 1362 4v, 1365 3r; 1366 9r 1372 2v; 1379 1r; Claverna 1380 31r Consells 1384 1r; 1388 15r, 1393 78v)

168 AHCC Pergamins s/n; LP 1281 agost 16, 17-18r.

veguer i del batlle) (169) la persona més idònia sinó la més capacitada econòmicament.

El cas de l'escrivania del veguer és un dels més clars on s'observa que les necessitats econòmiques del rei l'impulsaven a cedir certes escrivànies a aquells individus que, al marge de la seva preparació tècnica, podien beneficiar-lo econòmicament, i això quan l'escrivania no era res més que una mostra d'agraïment pels favors prestats. El 1311 el rei concedia l'escrivania del veguer a Romeu Criador, però això no seria efectiu fins que un tal Major no deixés l'escrivania que tenia amb caràcter vitalici des de 1297 (170). Un cas semblant s'observava el 1348, quan Pere III l'havia cedit a l'apotecari i boticari de la Cambra reial Pere Gener (o Janer) per regraciar-li la curació i l'actuació en temps de pesta. En aquest cas Gener havia d'esperar que morís Pere Cardona que regentava l'escrivania des de 1320-1327 (171)

Però com hem vist en capítols precedents, l'estabilització de l'escrivania de la Paeria en mans de la pròpia universitat no s'aconseguí fins passat mitjan s. XIV. Tot i no saber des de quan, Pere de Tàrraga tenia, el 1372, l'escrivania de la vila a perpetuïtat. A finals d'aquest any, els paers, amb l'interès d'aconseguir l'escrivania per a la vila, havien arribat a un principi d'acord amb el titular vigent. Sembla ser que el dit Pere de Tàrraga estava disposat a deixar l'escrivania a canvi de les 100 lliures que li oferia el Consell. Aquesta transacció també contemplava que el rei i el Duc

---

169 Un privilegi real de 1281 taxava el preu dels serveis dels notaris (AHCC Pergamins s/n; LP 1281 agost 17, 38v-39r), i un altre de 1287 estipulava "que ls assessors e los scrivans de les Corts del batlle e del veguer de Cervera no sien perpetuals" (AHCC Pergamins s/n, LP 1287 desembre 13, 21r-21v).

170 Félix DURAN Y CAÑAMERAS: "Notas para la Historia del notariado catalán", EHDAP III (Barcelona, 1955), 95. ACA Reg Can 323, 149r. Cit per Montserrat GARRABOU PERES: L'organització del Col·legi de notaris de Cervera als segles XIV i XV, i el catàleg dels protocols del districte notarial de Cervera (Tesi de Llicenciatura inèdita en els aspectes que tractem ara. U.B. 1985), 14

171 ACA Reg Can 887, 95v.; Cit per GARRABOU L'organització del Col·legi de notaris de Cervera als segles XIV i XV, 14. Vid. també DURAN Y CAÑAMERAS "Notas para la Historia del Notariado catalán", 96, 101.

cedirien a perpetuïtat l'escrivania a la universitat (172). I efectivament, el 19 de gener de 1373 el rei donava l'escrivania a la universitat segons voluntat - i en virtut del pacte acordat amb els paers- de Pere de Tàrraga, titular vitalici (173). Pocs dies després confirmava el canvi el Duc (174), i el 21 de març del mateix any trobem datada la carta de possessió (175). A partir d'aquest moment el Consell elegia l'escrivà i en fixava el seu salari, i amb el determini que el servei fos eficient, decidiren de remunerar-lo convenientment (176).

Les funcions de l'escrivà de la Paeria van regular-se inicialment i de forma oficial amb el privilegi de 1331:

"(...) e la romanent (clau de la caixa de la Casa de Santes Creus) tingue lo escrivà del dit conseyl, lo qual escrivà aye a rebre tots albarans de dades e de rebudes del dit aver desús dit. E escriure les escriptures necessaries als dits paers o conseylers o conseyl desus dit (...) atorgam encara a esquivar tota sospita e engan que o que en lo Conseyl sira concordat na ordenat, sie escrit per l'escrivà de la Paeria desús dit. E que neguna cosa sobre alò que de volentat dels dits conseylers o de la mayor partida d'aquels sira mudat " (177)

Entre les funcions de l'escrivà també s'hi incloïa la d'administrar els recursos, ja que ell tenia una de les tres claus de la caixa de cabdals, i a més anotava els ingressos i les despeses del Consell. Però en aquest privilegi ja s'insinua la figura del clavarí, veritable futur responsable de la hisenda pública. De moment, i segons el text, la feina de l'escrivà era

---

172 AHCC Consells 1372 39v. Sembla ser que el Consell va tramitar per via de greuge a les Corts l'interès en recuperar l'escrivania de la Paeria en possessió del secretari del Duc (AHCC Claveria 1373, 19r.)

173 AHCC Pergamins s/n; LP 1373 gener 19, 116v-117r.

174 AHCC LP 1373 febrer 26, 117r-118r

175 AHCC LP 1373 març 21, 120r-121r, Consells 1373 13r.

176 AHCC Consells 1373 19v

177 AHCC Pergamins 29, 1331 setembre 13; Publicat per CANELA, TURULL "Tres pergamins..."

triple: comptabilitat municipal, escriptures d'àmbit comunal, i anotació dels acords presos pel Consell de la Paeria. Però la creixent activitat institucional en consonància a la vida de la comunitat, va fer que l'escrivà ampliés el seu ventall de responsabilitats.

L'any 1355 l'escrivà s'havia encarregat d'anotar els Consells, de fer les èpoques (o cartes de pagament de les despeses adreçada al clavan), d'ordenar el compte de la claveria d'aquell any, de tramitar ordinaments, requisicions i protestes, de redactar la correspondència, d'organitzar una talla, de preparar els capitols de les vendes de les Imposicions, i encara d'altres feines menors (178). L'escrivà de 1378 també va preocupar-se de rebre els Manifests dels veïns i d'organitzar i calcular un prest comunal i la talla de la qüestia. Pere Cortés va rebre 1100 sous de salari pel treball d'aquest any, mentre que els paers en cobraven 200 (179). L'any sobre, el 1379, l'escrivà va cobrar 1000 s., i entre els treballs que va fer s'hi compta l'inventari de la verema, el blat i el safrà, la talla de l'onzè dels béns mobles i també l'organització de les talles ordinàries, a més a més, evidentment, de redactar les escriptures de la Paeria i els acords del Consell (180).

L'escrivà era elegit pel Consell des de 1373 ençà, i el seu salari també era fixat pel mateix Consell, la qual cosa feia que entressin en consideració factors peculiars, com ara la quantitat de feina realitzada i l'eficàcia demostrada en l'ofici.

Ateses les característiques dels treballs que feia l'escrivà és lògic que es tractés d'un notari de la vila, i que

---

178 AHCC Claveria 1355 67r.

179 AHCC Claveria 1378 88v.

180 AHCC Claveria 1379 109v. Tot això hauria pogut fer pensar que l'escrivà es responsabilitzaria dels volums de claveria. Els volums de la comptabilitat municipal eren dels paers ("compte dels honrats n'Arnau de Mecina...", s'escriu a la cuberta del volum de claveria de 1355), i per tant podia ser l'escrivà dels paers qui havia de complimentar-ho. Però aquesta intervenció de l'escrivà no resulta prou clara. En alguna ocasió s'assenyala que el clavan ha de "reebre e desliurar la moneda", però també s'indica que "lo qual clavan nos dona compte de les reebudes e dates que per nos (paers) ha feites e states" (AHCC Claveria 1355 1r)

els seus honoraris, d'acord també amb la posició social que aquells ocupaven, fossin força elevats (181)

Però el que encara era regent de l'escrivania l'any 1372 reclamava el mateix salari que el cullidor de la questia, a qui ell mateix havia de prendre sagrament (182), de manera que el salari difícilment estava fixat, sinó que s'atorgava en funció de la feina i l'eficàcia.

La legislació de Corts determinava que els notaris que ocupaven escrivanes públiques havien de deixar de regir l'ofici en la seva notaria per dedicar-se exclussivament a l'escrivania que ocupaven (183).

Pel que fa a la confecció de les actes del Consell ja hem vist que era una de les primeres feines dels escrivans. La seva modificació només es podia fer "de voluntat dels dits conseylers o de la mayor partida d'aquels" (184), els paers no tenien facultat per ordenar-ho

Fins a quin punt era important la feina de l'escrivà, que quan s'absentava de la vila deixava dos substituïts o responsables facultats per escriure els consells i disposar de la clau dels diners (185)

L'escrivà prenia notes de l'acta de la sessió. No tenim constància que el Consell hagués d'aprobar l'acta de la sessió anterior. El fet és que a més a més de l'esborrany, l'escrivà

---

181 Sobre la condició de notaris dels escrivans de la Paeria veure GARRABOU L'organització del Col·legi... I de la mateixa autora "El Col·legi de notaris de Cervera " Miscel·lània Cerverna IV (Cervera, 1986) 107-118; "El Col·legi de notaris de Cervera (segona part)" Miscel·lània Cerverna V (Cervera, 1987), 89-114

182 AHCC Consells 1372 21r.

183 Pere III a la Cort de Perpinya de 1351: "Ordenam encara, que si a algun Notari, ço es de art de Notaria en alguna Ciutat, o Vila, o qualque altra usant, se esdevendra de Offici de Vegueria, o de Ballia, o de qualque altre ofici de jurisdicció esser proveit, aytal Notari haja a cessar de usar de Ofici de la sua Notaria, aytant com tendra lo Offici demunt dit" (CYADC I, 4, 13, 3)

184 AHCC Pergamins 29, 1331 setembre 13. Publicat per CANELA, TURULL "Tres pergamins "

185 AHCC Consells 1332 1333 12v

tenia un volum d'acords -llibre de Consells- en el qual passava a net totes les deliberacions dels magistrats locals.

La disposició formal de les actes no va variar gaire al llarg de tot el segle XIV. Normalment s'enceta el document amb el recordatori del darrer privilegi reial que regulava el funcionament del règim municipal, i l'anotació de tots els formulismes legals necessaris per a l'elecció dels càrrecs de govern per a aquell any. Les actes del Consell segueixen sempre un mateix esquema bàsic: un encapçalament, el llistat d'assistents a la sessió, i l'anotació dels anuncis i resolucions del Consell. Dins d'aquest esquema hi ha diferències formals que no arriben a modificar el contingut de les ordinacions. L'encapçalament pot comptar tres tipus d'informació: la data de reunió, el lloc, i els col·lectius assistents. La forma i la redacció pot canviar d'un any a un altre, però més aviat es deua a l'estil personal de l'escrivà que no a un altre motiu. El llistat de paers i consellers assistents sempre és nominal i exhaustiu, la qual cosa ens permet de saber amb exactitud qui anava a les sessions i qui se'n abstenia. Tots els escrivans anotaven primer els paers assistents, indicant ben clar llur rangue; però no sempre passava el mateix amb els consellers. De vegades els trobam barrejats amb la resta de noms dels prohoms, i d'altres vegades estan anotats sols, sense confondre-s'hi (186)

Ens és fàcil d'imaginar-nos que la Paeria d'aquell temps ja vivia una intensa activitat administrativa. Sembla ser que en algunes ocasions els paers disposaven, abans de començar la sessió, de còpies amb documentació sobre els temes que es tractaven, i que també era possible demanar-ne d'alguns acords determinats. De fet, els acords del Consell eren un tipus de normativa jurídica amb plena aplicació dins l'àmbit municipal; no estranya, doncs, que fossin consultats i se'n demanessin trasllats (187)

La preocupació pels documents amb aplicació jurídica resta pal·lesa el 1360 quan es decideix compilar el llibre dels privilegis

"( ) tots los privilegis reals de la dita vila fossen registrats en un bell llibre de

186 Sobre aquests aspectes pot veure's TURULL "Estudi i tractament d'ordinacions municipals ..."

187 El 1333 es feren còpies d'acords per a Guillem de Cervelló (AHCC Consells 1332-1333 97v) La documentació prèvia a la sessió l'hem trobat el 1379 (AHCC Claverna 1379 62v)

pergamí per tal que degú no.s se'n pogues perdre (...)" (188)

L'obra caligràfica -la solemnitat dels documents requeria una cura especial- va recaure en un "escrivà de lletra formada", un tal mestre Simon, que era mestre de lletra a Cardona.

La resta d'escriptures sembla ser que no estaven adequadament custodiades ja que el 1377 s'indica que les que hi havia a la sala (de la Paeria?) es van mullar i malmetre perquè no cabien en lloc. Perquè això no es repetís els paers es preocuparen d'acondicionar un altre armari a la Paeria (189).

4.1.5. Decisions i acords

Pretenem adonar-nos de la forma de prendre decisions dins del Consell, i particularment del paper que jugaven els paers i els consellers. Ja hem vist abans que la institució municipal aplegava tres graus o nivells diferents: paers, consellers i prohoms, per bé que només els dos primers formaven intrínseca de la Paeria. La pròpia estructura de la Paeria sembla indicar-nos que els paers i consellers tenien encomanades les tasques executives i decisòries, mentre que els prohoms es limitaven sobre tot a una feina consultiva.

4.1.5.1.: Paers i consellers

Després de 1311, cap text no explicita la rellevància dels paers ni tampoc no relega a segon terme als consellers, però en canvi algunes disposicions que afecten altres termes, implícitament donen relleu als paers mentre que els consellers aparenten estar en un segon pla d'importància, la qual cosa es translluirà en la dinàmica interna del Consell.

Aquest aparent tractament diferent es manifesta en diversos moments:

a) En la recerca d'un sistema electiu a finals de 1333, mai no es va posar en dubte la participació dels paers en l'elecció dels nous compromissaris, mentre que una de les opcions substituïa el lloc dels consellers per un delegat del rei.

188 AHCC Clavera 1360 92r

189 AHCC Consell: 1377 16v

b) La reinstauració de la Paeria fa especial esment que els paers s'ocuparan de les funcions dels derogats jurats, i en canvi a penes menciona els consellers que perduren, fins i tot terminològicament.

c) La regulació parebé definitiva de la Paeria l'any 1331 fixava un salari de 200 s. anuals pels paers, mentre que els consellers no cobraven cap remuneració.

d) D'altra banda, els privilegis reials fan reiterades referències (1267, 1281, 1315, 1317, 1323...) als paers o jurats i als prohoms de la vila, i només excepcionalment es documenten també els consellers

Però sota aquesta aparença desigual, els consellers no van ser només un nivell consultiu dels paers, sinó que com a membres del Consell tenien capacitat decisòria. Els acords sempre eren presos pel Consell de la Paeria, i aquesta institució agrupava tant paers com consellers.

Ja hem vist que els jurats de 1311 necessitaven el consentiment dels consellers per prendre acords. Aquesta relació institucional entre uns i altres va traslladar-se després de 1331 a paers i consellers.

El privilegi constituït de 1331 ja insinua per sobre que els consellers esdevenien un fre a les decisions dels paers. D'una banda ja hem vist que per esmenar les actes escrites del Consell calia, a més del consentiment dels paers, l'acord dels consellers, o la major part d'ells. La notícia és interessant perquè manifesta la vigència del control establert pels consellers envers els jurats el 1311, i perquè indica que amb l'assentiment de la major part dels consellers n'hi ha prou, sense necessitat de la unanimitat de tots els consellers tal com es trobava escrit el 1311. Aquesta circumstància facilita la presa de decisions a partir de majoria i no a partir del principi d'unanimitat. Però a més, el text continua limitant així la iniciativa dels paers:

"E aquels paers no pusquen per si ajudadors ne sobre estats a les questes o comuns altres exaccions ajustar si no zo que de volentat dels dits conseylers sirà ordenat ( )"

Semblava evident, doncs, que en el marc de 1331 els consellers no van ser un col·lectiu únicament consultiu sinó que el seu concurs era determinant. Això no obstant, el mateix document també es preocupa de deixar clar que protagonisme i la iniciativa de la institució recau sobre tot en els paers. El privilegi d'Alfons III indica que

"(...) sien illi paers qui per tot l'an regessen, ordonen e procuren los affairs de la dita vila". (190)

Però si aquesta era la relació que s'establia dins la Paeria segons el privilegi de 1331, la pràctica diària reflectida en les actes del Consell mostra exemples diversos de l'actuació dels paers, consellers i prohoms. Aquesta dinàmica institucional estava basada en el caràcter decisiu d'un Consell integrat per paers i consellers, i en l'assessorament dels prohoms. No obstant, la forma de prendre decisions, tot i pertànyer aquesta facultat al Consell, va adoptar vies diferents.

a) L'acord del Consell

Com ja hem indicat, els paers necessitaven el consentiment dels consellers per a prendre acords. Per tant, sembla observar-se que el Consell limita les capacitats dels paers i els fixa un marc. A més a més d'òrgan consultiu, l'opinió del Consell es un requisit indispensable. L'acord del Consell era la forma ordinària de prendre decisions.

Si el 1311 els jurats precisaven de l'assentiment dels consellers per efectuar despeses superiors a cent sous i per decidir les qüestions més importants de la fiscalitat del municipi, ja hem vist que el 1331 només el Consell tenia capacitat per modificar les actes escrites, i que els paers estaven obligats a comptar amb els consellers a l'hora de justificar les taxes comunals. Els exemples segons els quals el Consell pren una decisió són molts, i des de les primeres legislatures. En la primera que tenim documentada, el text comença amb el nomenament de càrrecs administratius municipals per part de tot el Consell. Però allò que era més usual és que els paers demanessin el consell dels consellers i prohoms, i actuessin segons aquell parer. Un altre cas interessant és el del 7 de juny de 1333 quan el consistori manifesta la voluntat que cap altre Consell no pogués revocar una determinada ordinació decidida per la institució.

La participació dels consellers en la vida política del Consell, doncs, no presenta cap dubte. En una ocasió els consellers recordaven als paers que havien de fer respectar unes ordinacions aprovades pel Consell en alguna sessió anterior

(191), d'igual manera que eren els consellers els qui s'adreçaven als paers per a que aquests sol·licitessin als antics

190 AHCC Pergamins 29, 1331 setembre 13. Publicat per CANELA TURULL "Tres pergamins "

191 AHCC Consells 1332-1333 86r

paers diferents pertinences de la vila (192). D'altra banda, l'any 1372, els paers necessitaren que el batlle convencés un conseller per a que donés el seu consentiment per a la venda d'un censal (193).

Aquesta capacitat decisòria a què ens referim queda ben pal·lesa en els textos:

"(...) que d'aquí a davant los dits pahers non puxen fer ne donar sens licencia e asentiment del Conseyll (...)" (1366)

"(...) e que guarden la universitat los dits pahers de periyll com ells sien apereyllats de fer zo que en conseyll se'n acort (...)" (1377)

"(...) e com los pahers no puxen res fer sens conseyll, pregaren al Conseyll que acort sobre aquest feyt que faran (...)" (1379) (194).

Hi havia diferents possibilitats o combinacions:

- a) Una inhibició dels consellers justificava l'actuació unilateral dels paers.
- b) el consistori ple podia delegar la facultat de decisió.
- c) el mateix Consell podia delegar l'execució d'un pla decidit anteriorment.
- d) el Consell podia sancionar i ratficar una acció ja realitzada per iniciativa dels paers

En definitiva podem acabar pensant que el centre de poder era el Consell en tant que institució, i entès com el conjunt que formaven paers i consellers. En la primera acta conservada s'escriu

"Fo acordat per los damunt dits paers e conseyllers els quals es estat atorgat poder en lo conseyll pus proptengut, e acordat que

192 AHCC Consells 1332-1333 46v

193 AHCC Consells 1372 35v.

194 AHCC Consells 1366 15v, 1377 24r, 1379 53r.

els poguessen fer les coses daval scrites
(...)" (195)

La forma de prendre decisions els paers i consellers no es pot dir que fos exactament a través de votacions. Hem documentat abundants ocasions que en el Consell es manifestaren dos i tres opinions diferents respecte d'un tema (196). Per tant, els paers posaven a debat unes propostes i l'escrivà anotava els partidaris de cada opció possible. A jutjar pels textos i fragments que hem vist, hem de suposar que els paers havien d'obeir i sotmetre's al criteri de la majoria; però això no sempre va ser així (197).

b) Delegació de responsabilitat i inhibició

Si la facultat de decidir radicava en el Consell, aquest podia, si ho decidia, delegar la responsabilitat de prendre les decisions en els paers. Però no només el Consell podia delegar la facultat de decidir, sinó que de vegades els consellers s'inhibien d'acordar alguna cosa. El cert és que la inhibició dels consellers a benefici dels paers fou una pràctica fins i tot usual. Aquest paràgraf de 1372 és significatiu i exemplar:

"fou acordat per lo Conseyll que los pahers
en aquell cas feren zo que degueren e en

195 AHCC Consells 1332-1333 1r.

196 Només de l'any 1332 pot veure's AHCC Consells 1332-1333 5v, 6v, 13v, 14v, 17r, 20r, 27r, 28v, 31r, 32v, 35r (TURULL El règim municipal de Paeria..., 73-79).

197 Un exemple clar d'aquesta darrera circumstància és el de 1333, quan els paers exposaren a votació -i en aquesta ocasió s'hi inclogueren els prohoms assistents a la sessió- si el Consell sollicitava al rei la prohibició del luxe en el vestir a Cervera. Mentre que 37 dels assistents es mostraven partidaris de foragitar el luxe de la vila, i per tant d'adreçar-se al rei en aquest sentit, una minoria de 17 individus s'hi oposava. Els paers i el Consell van acabar sense sol·licitar l'ordinació al rei malgrat l'acceptació tan favorable que havia tingut la proposta (AHCC Consells 1332-1333 74r-v, pot veure's també a TURULL "La industria drapera a Cervera a l'Edat Mitjana ...", 52-53)

aital cas no calie aplegar Conseyll per que lo
Conseyll hac per ferm zoque per los pahers es
estat fet (...)" (198)

En una altra ocasió, i tractant-se temes d'hisenda local, quan els paers escoltaren els prohoms i les opinions eren contràries, per sortir de la situació el Consell va decidir de donar ple poder als paers per a que resolguessin l'afet segons llur criteri (199).

En general, la delegació de responsabilitat s'extenia a qüestions poc conflictives. El 1362 es dóna poder als paers perquè actuïn segons llur consciència respecte els robatoris que es produeixen al terme i a la vila, i perquè es preocupin de fer-la de cabrits; el 1372 perquè taxin salaris per feines públiques; el 1384 sobre una petició de veïnatge; i el 1393 se'ls eximeix d'aplegar Consell quan només es tracti d'aprobar correus, missatgeries i despeses menors.

c) Unilateralitat

Si per norma general el consentiment dels consellers era necessari per prendre acords, extraordinàriament, i si la gravetat del cas ho requeria, els paers podien prendre decisions sense comptar amb els consellers. Potser el cas més clar és aquell de 1372 quan decidiren treure el penó contra el lloc de Montfalcó en resposta a l'atac que sofri un veí de la vila (200) El Consell va acceptar aquesta actuació dels paers, però en canvi s'afanyà a manifestar que un augment del salari dels que havien sortit amb el penó era quelcom que

"los pahers d'azo no haien poder de fer res
sens Conseyll, per zo pregaren al Conseyll que
acordas sobre aquest fet que fanen
( )" (201)

I també en l'àmbit hisendístic actuaren d'igual manera. Sembla ser que els paers de 1387 havien concedit franqueses amb motiu de la talla del fogatge, tantes que els successors

-
- 198 AHCC Consells 1362 11r
  - 199 AHCC Consells 1384 28r.
  - 200 AHCC Consells 1372 31r
  - 201 AHCC Consells 1372 31r-32v

d'aquels paers requerien una justificació de la seva conducta (202).

4.1.5.2.: Quorum i assistència

La necessitat de comptar amb quorum per donar validesa als acords del Consell mai no va estar regulada ni en els privilegis que organitzaven el règim municipal (1331 i 1334), ni tampoc de forma explícita en les sessions del Consell. Però en canvi en la vida pràctica de la Paeria el problema del quorum va manifestar-se en algunes ocasions. El privilegi de 1311, que ja va regular importants aspectes del règim municipal, en canvi no resolva en absolut el problema del quorum i l'assistència. Com hem dit en altres ocasions, una lectura estricta del text assenyala que per prendre decisions és menester l'acord de tots trenta consellers i d'alguns prohoms, amb la qual cosa els problemes de funcionament deuen sorgir ben aviat si va aplicar-se la normativa de forma estricta. D'una banda per la dificultat d'aconseguir una assistència unànime sempre, i d'una altra per la dificultat d'articular la participació d'alguns prohoms ("aliquorum procerum") dins de l'estructura fixada aquell 1311. Per tant, la normativa d'aquest privilegi difícilment va perviure pel que fa al quorum i l'assistència necessaris per prendre acords vàlids.

D'una banda és fàcil d'observar que al llarg del segle XIV el Consell celebrà nombroses sessions amb una minsa assistència de paers i consellers (203), sense que això suposés cap obstacle per invalidar els acords que es prenen. Malgrat tot no van faltar ocasions en que alguns membres de la Paeria van oposar-se a una decisió per manca de quorum suficient. En aquest sentit cal entendre la intervenció d'un conseller i un prohoms l'agost de 1333 manifestant que segons el privilegi del rei no hi havia consellers suficients per prendre acords. A la sessió en qüestió només hi eren cinc dels vint consellers de la Paeria (204).

---

202 AHCC Consells 1388 23r.

203 Els anys 1333 i 1356 són els dos casos més extrems. Ambdós anys en prop de la meitat de les sessions (45% i 54% respectivament) van assistir-hi menys de la meitat dels consellers.

204 AHCC Consells 1332-1333 85v.

En altres ocasions es posposava una decisió important per tal que la responsabilitat de l'acord recaigués en un major número d'individus o es requeria un major suport per part del Consell (205).

La poca assistència era una excusa que feia valer un sector per tal de revocar, fins i tot, uns acords presos en una sessió anterior, o bé per posposar una discussió que no aconseguia consens:

"(...) aquest conseyll (explicava l'escrivà) no tench acabament per zo com no se n'avingueren, ans digeren alguns que n'agesen maior Conseyll (...)" (206)

Però totes aquestes reivindicacions de major assistència per aprovar acords, posposar decisions i revocar-ne d'anteriors no tenien un supost legal que ens sigui conegut. Hem vist que el 1333 s'invocava un privilegi del rei, que si es tractava del de 1331 no resolía la qüestió del quorum en les sessions. Com a màxim s'havia regulat com elegir compromisaris, i com els electors proposaven candidats per a paers i consellers. Aquests processos electius, especificats sobre tot el 1334, precisaven l'acord del Consell o dels electors, o la major part. Extrapolant aquest quorum que hi ha implícit en aquestes mesures, i traslladant-lo al món dels acords municipals, hom pot requerir l'aprovació (i per tant prèviament l'assistència) del Consell o la major part dels seus components. Segons les reivindicacions de quorum que hem documentat, els reclamants no prenen decisions no perquè no aconseguien la majoria dels vots, sinó perquè aquesta majoria no se sustentava en el Consell (unànim) o en la seva major part (que eren els quatre paers i vint consellers). Altrament ja hem manifestat que desconexem si es precisava la majoria absoluta o n'hi havia prou amb majoria simple

4.1.6. Comissions delegades

La complexitat de la vida econòmica, social, política, etc de la vila va augmentar constantment al segle XIV, de manera que era difícil que un Consell compost per 4 paers i 20

205 AHCC Consells 1372 (16-III) 18v, 1377 (25-IX) 37v; 1384 (28-IV) 19v

206 AHCC Consells 1358 (16-III) 24v; 1372 (6-VII) 29r.

consellers pogués donar abast a totes les necessitats. Des de 1332 es va practicar el sistema de delegar treballs a les comissions que s'elegien a tal efecte. L'anàlisi a fons de les atribucions de les comissions l'abordem en el capítol destinat a l'estudi de càrrecs. Ara només ens farem ressò d'aquesta manera d'actuar.

La mostra de 1332-1333 continua essent la més completa -tot i que caldria introduir-hi algun canvi- per conèixer les característiques de les comissions (207).

a) Objecte de la comissió

Pel que fa a l'objecte de la comissió, podríem establir les primeres diferències.

- comissions d'estudi. El seu objecte es avançar en l'estudi d'un tema o d'un problema per tal que el Consell tingui una base amb la qual poder prendre una decisió. N'és un exemple la comissió formada per estudiar el canvi del valor de la Imposició el 1333.

- comissions amb capacitat decisòria. Davant d'un conflicte puntual el Consell delega la capacitat de decidir en una comissió específica. Un cas d'aquests és la comissió que havia de solventar un petit problema amb alguns homes de Piera (1333)

- comissions amb representativitat política. La negociació política entre la universitat i un delegat del rei podia fer-se dins o fora del marc del Consell. Guillem de Cervelló va triar aquesta via per tractar el problema de la pau ciutadana a Cervera a través d'una comissió i no amb tot el Consell.

- comissions de suport institucional. Quan una activitat administrativa era responsabilitat municipal i el Consell se sentia insuficient de recursos humans, aleshores podia nomenar-se una comissió ciutadana que col·laborés amb la institució. Aquest fou el cas del control del Manifest dels veïns absents i també l'escorcoll del blat per les cases en dies de fretura. A més a més dels recursos, l'elecció d'una comissió donava solvència i fe a una activitat que podia ser contestada.

- comissions de seguiment. Altres comissions havien de vetllar el compliment d'algun acord que havia pres el Consell

- comissions de representativitat institucional. Quan calia desplaçar-se per assistir en audiència davant del rei, els representants ho feien en nom de la universitat. En aquests casos

---

207 TURULL El règim municipal... 130-144. Al llarg de tota l'exposició seguim exemples de les legislatures 1332-1333.

la comissió de visita reial s'ampliava a alguns prohoms i no es cenyia només a paers o consellers.

b) La composició de les comissions

No era imprescindible que la comissió estés formada només per membres del Consell. Precisament l'objecte de les comissions deuria ser el d'agilitzar l'administració pública tot descongestionant la feina de paers i consellers.

Els paers no eren membres nats de totes les comissions, però formaven part d'algunes. És el cas del control dels manitests de veïns absents, comissió formada per tots quatre paers, per quatre consellers i per quatre prohoms. Però el més corrent es que els paers es mantinguessin al marge de comissions. En canvi els consellers hi tenien una participació més activa.

Per tant cal dir que a l'hora de formar i elegir membres per a les comissions, els candidats no ho eren en funció de la responsabilitat institucional, sinó en funció de la seva pròpia valua, podent-se triar tant consellers com prohoms sense càrrec.

En realitat les comissions estaven integrades per "prohoms" (també els consellers de vegades eren considerats genèricament prohoms) de la vila indistintament del càrrec públic. Amb aquest requisit sòcio-polític bàsic, el criteri més sovint aplicat era el de circumscripció territorial. De manera que les comissions solien ser paritàries pel que respecta a quaters, però no necessàriament entre consellers-prohoms. Només en una sola ocasió, l'any 1379, una comissió es va compondre atenent criteris socials, o sigui, amb paritat per "mans" (grups socials) (208).

c) Elecció i duració

Les comissions, òbviament, tenien vigència mentre durava l'acte pel qual s'havien elegit. El seu caràcter era transitori i circumstancial.

L'elecció dels membres solia correr a càrrec del Consell, però en alguna ocasió foren els paers sols qui, en nom del Consell, van nomenar els components. D'altra banda hi havia el tema de la capacitat de maniobra d'una comissió delegada

d'atribucions. Quan es tractava la pau a la vila amb Guillem de Cervelló, el Consell decidí que aquells prohoms elegits per quaters -no pel Consell- que formaven la comissió negociadora, no tinguessin massa atribucions. Se'ls regà la capacitat per tractar res que afectés costums, usances i despeses de la vila.

Les comissions acostumaven a ser elegides pel Consell però representaven la universitat sencera, i no només la institució que les havia elegit.

4.2. LES SESSIONS DEL CONSELL

4.2.1. Aspectes introductoris i metodològics

Quan ens vam endinsar en l'anàlisi de la Paeria dins d'un període tancat (1332-1333), l'estudi de les sessions del Consell va ser un tema privilegiat, al qual vam dedicar la meitat del capítol que tractava la morfologia institucional (209). Bona part d'aquella minúcia estadística pretenia cercar solucions als problemes polítics que plantejava aquell treball. De manera que el nucli del tema va esdevenir l'explicació política del comportament institucional.

A hores d'ara el nostre horitzó s'ha ampliat, i les pretensions també. Les actes del Consell traduïdes a xifres estadístiques ens han d'ajudar a comprendre el funcionament de la institució municipal. Sense oblidar ni molt menys les conclusions socio-polítiques que se'n poden derivar, intentarem no confondre ar. b dós nivells.

Si abans hem tractat el funcionament intern del Consell, des de l'elecció dels càrrecs fins la constitució de comissions, ara ens fixarem en el comportament de la institució des del punt de vista dels seus membres en tant que magistrats locals, i també el comportament del règim municipal com un ens sencer. Es tractaria, en definitiva, d'ampliar un epígraf que havia d'anar en el capítol anterior (V 4.1.) Quantes sessions celebraven? Qui hi assistia? Amb quina freqüència?

L'única font documental d'informació possible eren les actes del Consell. Com ja hem dit, l'escrivà anotava amb detall tots els assistents a cada sessió, la qual cosa ens permetia fer un seguiment tant del promig d'assistència a cada reunió, com també la tendència individual dels membres del Consell. A més, ens era fàcil de comptabilitzar la quantitat de sessions celebrades i la freqüència (210).

Perquè tot aquest recompte fos solvent calia utilitzar documentació vàlida en el sentit que permetés resseguir totes les sessions i tots els inscrits. La primera limitació era que no s'han conservat les actes de tots els anys, i la segona que l'estat de conservació d'algun volum no permetia estudiar-lo sencer. De manera que calia vetllar una relativa continuïtat i

---

209 TURULL El règim municipal. (I) LA MORFOLOGIA INSTITUCIONAL 3 Les sessions del Consell 4 Les sessions del Consell altres factors, pags.: 41-82).

210 Sobre les possibilitats d'investigació per aquesta via, vam introduir-nos-hi a Max TURULL: "Estudi i tractament d'ordinacions "

representativitat cronològica evitant buits substancials, alhora que també era bo de comptar amb documents intel·ligibles.

Al final el mostreig va abarcar el període 1332-1393 i va comptar amb els resultats de nou legislatures, corresponents als anys 1332, 1333, 1356, 1362, 1366, 1372, 1377, 1388 i 1393 (211). Hom observarà, com a mínim, dues coses: la proximitat dels dos primers anys, i el buit entre 1333 i 1356. Pel que fa a la primera observació hem cregut convenient mantenir les dues legislatures malgrat ser tan pròximes. Per un motiu: eren les primeres d'ençà del nou Règim Municipal regulat el 1331, i compten amb els que considerem primers volums d'actes redactats a la nostra vila. Aquesta primacia semblava justificar aquella proximitat. I respecte el lapsus de vint-i-tres anys que separa 1333 de 1356, tan sols podem lamentar-nos de que no s'ha conservat cap altre volum d'actes dins d'aquest període, de manera que era un inconvenient insalvable i aliè a la nostra voluntat

Pel que fa al còmput estadístic, només cal recordar que no ens ofereix una imatge invariable i definitiva del comportament del Consell. Les particularitats poden no observar-se en benefici d'una idea més general. Per tant els resultats han de prendre's com a indicatius, motiu pel qual evitarem de confeccionar cap mena de conclusions que no tingui, com a mínim, d'altres punts de suport

4.2.2. Nombre de sessions

Cap dels documents que regulen el règim municipal no contempla en absolut res que afecti directament les sessions del Consell. En tot cas, si algun comportament pot deduir-se de les sèries que oferim, serà en virtut del costum, però no la de la llei escrita

Segons s'aprecia en les gràfiques annexes (FIGURES 32-42), no hi ha la més mínima regulantat en el número de sessions celebrades. No és agosarat de pensar que la convocatòria de reunions efectuaven els paers únicament i exclussiva en funció de les necessitats del moment. No s'observa cap norma ni indicatiu segons els quals fos preceptiva la celebració de determinades convocatòries. Tampoc no cal pensar en una quantitat fixa ni per setmana ni mensualment. Per corroborar aquestes afirmacions només ens cal mirar quadres de quantitats absolutes mensuals per adonar-nos dels contrastes més evidents

211 Hem declinat d'utilitzar, per la deficient conservació del document, els volums de 1358, 1373, 1379, 1384 i 1395. Tota la documentació procedeix de l'AHCC Fons Municipal, i ens estalviem de citar-la abusivament

QUADRES A i B
NOMBRE ABSOLUT DE SESSIONS MENSUALS
(amb màxims i mínims assenyalats)

	D	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
1332				<u>1</u>	7	11	<u>6</u>	<u>1</u>	2	3	2	2	2
1333 2	5	4	2	4	8	4	2	7	0	2	4	7	
1356 2	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	
1362 1	2	1	3	1	1	0	1	4	1	1	-	-	
1366 0	5	4	3	2	7	4	10	3	4	6	3	2	
1372 3	2	1	3	3	2	2	2	1	1	2	1	2	
1377 1	3	3	2	4	5	6	0	2	2	0	1	2	
1388 2	4	1	3	5	2	6	2	6	2	-	-	-	
1393 2	8	6	3	3	2	2	4	6	-	-	-	-	

NOTA: En negreta les mensualitats amb més sessions celebrades prenent per referència el còmput anual, i amb subratllat les mensualitats amb menys sessions celebrades prenent la mateixa referència anual.

Una ullada als QUADRES A i B, i a les FIGURES 32-42 és suficient per constatar les diferències acusades d'un mes a l'altre dins una sola legislatura. El 1332(212) es passa de celebrar set, onze i sis reunions eis mesos d'abril, maig i juny, a fer-se'n només una dues o tres. Però les diferències majors són: 1/8 abril-maig 1333; 7/0 agost-setembre 1333; 10/3 juliol-agost 1366; 6/0 juny-juliol 1377 (213). De manera que sembla evident que el consistori es reunia només en funció de les necessitats, ja que a la vora d'un mes en que no s'havia reunit cap vegada, en trobem d'altres amb una mitjana de dues sessions setmanals.

Un altre indicador que ens interessa és el de la mitjana de sessions mensuals a cada legislatura. El QUADRE C ens indica com va variar al llarg dels anys.

212 El text del document comença a finals de març. Recordem també que la primera casella de desembre només es refereix als dies 26, 27, 28, 29, 30 i 31 del mes, mentre que la darrera compta amb la resta de la mensualitat.

213 1/8 indica que se celebrà una (1) sessió el mes tal, i vuit (8) sessions el mes qual.

**QUADRE C
SESSIONS DEL CONSELL (214)**

	Total anual	comptabilitzades	mitjana mens.
1332	47	46	5,1
1333	48	48	4,0
1356	22	22	1,8
1362	16	15	1,5
1366	53	53	4,4
1372	25	25	2,0
1377	31	31	2,5
1388	33	31	3,3
1393	36	34	4,2

L'any que es va enregistrar un major nombre de sessions cada més va ser precisament la primera legislatura, amb una mitjana quelcom superior a una reunió setmanal. En canvi, l'any 1356 i l'any 1362 la mitjana és molt inferior, de manera que no se celebraren ni dues sessions cada més. En els anys posteriors aquesta mitjana va variar també de forma contundent. El 1366 se celebraven el doble de sessions que sis anys després (4,4 i 2,0 respectivament). La mitjana mensual va oscil·lar força d'un any a l'altre, però presenta una oscil·lació regular ja que les xifres més altes es produeixen un un cicle de cada trenta anys.

En definitiva, doncs, apreciem unes diferències molt notables, que van des del 5,1 de 1332 fins 1,5 de 1362.

Nosaltres no hem trobat cap mena de factors interns que ens ajudin a explicar a quina lògica responia aquest comportament irregular. Pel que fa a factors de caràcter extern és difícil d'associar causa-efecte en aspectes com una epidèmia de pesta i una minva d'activitat institucional. Això no obstant, i de forma indicativa apreciem que ambdues dates (1362-1372) coincideixen amb períodes pestilents (215) la qual cosa podria fer minvar l'activitat del Consell, atesos els perills de contagis i el clima que deuria viure una comunitat en aquells moments.

214 1332: no comptabilitzem el mes de març pel fet de tenir-lo començat 1362: no comptabilitzem desembre (el començament) perquè no és complet, ja que hi falta la segona meitat 1388 i 1393 Idem. Amb aquests retalls pretenem d'evitar qualsevol petita distorsió, ja que algun mes semblaria comptat sencer i només s'hi haurien documentat sessions d'uns pocs dies.

215 Notícies de mortalitats el 13-IV-1362, 17-VIII-1362 (AHCC Consells 1362 20v i 26r); 24-V-1372, 27-IX-1372 (AHCC Consells 1372 26r i 36v).

També pot ser que la minva de sessions només respongui a una actitud dels paers que escapa a la documentació: potenciar el caràcter rector de l'executiu prescindint del Consell; evitar discussions internes limitant el màxim les reunions; treball intern en comissions, poca motivació general per la cosa pública, ...etc.

Finalment podríem escrutar en quins mesos s'acostumen a celebrar més o menys sessions. Segons el QUADRE A i la FIGURA 42, els mesos que acostumen a celebrar més reunions són març, abril, maig i juny. Globalment, la mitjana és gairebé cada any superior a la mitjana general mensual (QUADRE C). Després de l'agost les sessions es tomen més escasses. El setembre, en particular, mai ha estat el mes que se celebressin major quantitat de consells, i en canvi encapçala la relació de mesos amb poques sessions (QUADRE B). Avantçant-nos al que vindrà després, és simptomàtic de detectar que sia el mes de setembre el mes inactiu de tots, precisament coincidint amb una activitat tan important a la Segarra com era la verema, i també la recollecció del safrà. Potser precisament per això era un mes poc actiu en sessions. El febrer és l'altre mes que acostuma a presentar poques sessions. Però la tònica general és molt més dispersa, i excepte l'apreciació del setembre és difícil d'extreure conclusions gaire contundents

4.2.3. Mitjana d'assistència segons òrgans institucionals

Comentar el comportament del Consell a partir del càlcul de la mitjana anual d'assistència a les sessions segons els tres òrgans, necessàriament comporta oblidar aspectes importants de la realitat que queden amagats dins del comportament típic. La mitjana anual oblidia particularitats i moviments puntuals que poden ser interessants. Però també és cert que ens permet d'establir comparacions de gran abast entre totes les legislatures. Per beneficiar-nos d'una anàlisi més detallada, i també de la comparació general, hem decidit d'abordar el nivell d'assistència tant a escala interna de cada legislatura, com a escala de tot el període 1332-1393. Pel primer cas ens servirem de les gràfiques corresponents a cada any, i pel segon d'una senzilla taula amb els resultats estadístics resumits

4.2.3.1. Evolució intranual de l'assistència al Consell

Les FIGURES 43-51 representen el nivell absolut d'assistència de paers i de consellers a cada una de les sessions de les respectives legislatures. Cada columna correspon a una reunió, de manera que tenim el calendari concentrat de sessions amb l'anotació indicativa dels mesos en que se celebraren. No s'han contemplat els mesos que no es va reunir cap vegada el

Consell, ja que les nou gràfiques volen indicar el nivell d'assistència en els casos que es reüní la institució. No pretenen pas d'avaluar la quantitat i la distribució de les reunions, cosa que hem fet al llarg de l'epígraf anterior.

Amb la informació que ofereix tenir nou gràfiques a l'abast ens esmerçarem en trobar les característiques comunes a totes per a què permetin conèixer el comportament "habitual" de la Paeria.

a) Consellers

- La primera característica de l'assistència de consellers a les sessions és, de nou, la irregularitat (FIGURES 43-51). Difícilment s'observa continuïtat i estabilitat en el nivell d'assistència, de manera que és comú de trobar-se amb diferències de cinc consellers, per exemple, en sessions consecutives. Aquesta irregularitat arriba a extrems molt acusats: 4/15, 5/16 (1332); 3/15 (1333), 1/13, 0/12 (1356); 2/14 (1366); 18/3, 15/3 (1388); (216)

Aquesta irregular assistència sembla suavitzar-se a mesura que avancen els anys, tret d'alguns casos, com ara les sessions de 1388. El cert és que els alts i baixos tan accentuats sobre tot fins 1356, a partir de mitjan 1366 no presenten contrastos de tant relleu. En definitiva, doncs la irregularitat caracteritza l'assistència dels consellers a la Paeria.

- La mateixa irregularitat ens fa veure que no hi ha ni "buits" o "clots" molt prolongats, ni tampoc períodes amb alt nivell de presència massa continuats. Si alguna estabilitat podem esmentar, aquesta es localitza en un nivell mitjà d'assistència: el 1332 sis sessions al voltant de 12 membres; el 1333 nou sessions amb poca variabilitat entorn de 9-10 consellers, etc..

De manera que no es pot dir que a partir de cert punt els consellers decideixen deixar d'assistir al Consell, o per contra anar-hi amb assiduitat. Sembla ser que l'interès de les sessions en funció dels afers que s'hi tractaven era el mòbil principal. És difícil de creure que les fluctuacions es deguin a la disponibilitat laboral dels consellers.

---

216 Les quantitats es refereixen a l'assistència de consellers en dues sessions consecutives. Entre parèntesi l'any.

QUADRE D
ASSISTENCIA INFERIOR A 10 CONSELLERS PER SESSIO

any	total sessions legislatura	sessions amb < 10 cons.	% sessions amb < 10 cons.
1332	37	7	18,9
1333	51	23	45,0
1356	22	12	54,5
1362	16	5	31,2
1366	53	8	15,0
1372	25	2	8,0
1377	31	0	0,0
1388	33	6	18,1
1393	37	3	8,1

Després del màxim de 1356, cada vegada és menys freqüent una assistència tan migrada. De fet el percentatge va disminuint continuament, tret del cas 1388.

Per tant, aquella relativa estabilització (o dit d'una altra manera la suavització de contrastos molt acusats) en el número de consellers assistents, té el seu paral·lel amb les davallades d'assistència, més freqüents la primera meitat del nostre període, i poc habituals cap al final.

- Al marge de l'existència o no de determinades tendències hem intentat copsar si s'apreciava una coincidència en moments alts i moments baixos contrastant totes les legislatures. En general el resultat ha estat negatiu, ja que la irregularitat ho és de forma total, sense respectar cap coordinada. Quan un període presentava una baixa simptomàtica en una legislatura, el mateix espai de temps es comportava diferent en una altra.

L'única constant que més o menys s'aprecia és la minva d'assistència al voltant del mes de maig. La figura 8 ens assenyala la mitjana d'assistència en les sessions celebrades durant aquest mes i la mitjana d'assistència dels consellers al llarg de tot l'any.

Efectivament es constata una dèbil disminució de consellers aquelles sessions, minva, però, que en algun cas s'accentua si contrastem els nivells immediatament anteriors i no els globals anuals.

QUADRE E
MITJANA D'ASSISTENCIA CONS. PEL MES DE MAIG

any	núm sessions	maig mitjana assistència	mitjana assis. anual	tendència maig
1332	11	11,8	11,9	=
1333	8	9,5	9,6	=
1356	2	4,5	8,1	<
1362	1	8	11,3	<
1366	7	10,4	12,0	<
1372	2	13	12,4	=
1377	5	11,7	13,1	<
1388	2	13	12,1	=
1393	2	10,5	13,0	<

El cas de 1333 és ben clar. El maig comença, precisament, una clara tendència a la baixa que continuarà desenvolupant-se durant la resta de legislatura. El 1356 el mes de maig és un autèntic "clot" entre dos períodes força més alts d'assistència. I així mateix s'observa el 1362, 1366 i el 1393.

En definitiva, doncs, una de les poques constants que ofereix un contrast entre legislatures és, a més de la irregularitat, la minva assistencial els respectius mesos de maig. En alguns casos després es recupera el nivell anterior i en d'altres s'observa una baixa generalitzada.

Amb menys evidència, un fenomen pot dur-nos a desvirtuar un xic la realitat. És diferent una legislatura amb moltes sessions però poc concorregudes, que una amb poques reunions però multitudinàries. Existeix relació entre nombre de sessions i nivell d'assistència? Hi ha quatre combinacions o possibilitats diferents, en el cas que es reconegui una relació entre ambdues variables:

<	"	"	"	>	"	"	"
<	"	"	"	<	"	"	"
>	"	"	"	>	"	"	"
>	"	"	"	<	"	"	"

Per poder analitzar aquesta presumpta relació hem confeccionat els QUADRES F i G

QUADRE F
RELACIO ENTRE LA MITJANA DE SESSIONS I D'ASSISTENCIA

	1332	1333	1356	1362	1366	1372	1377	1388	1393
D		2/27	2/36	1/20	0/?	3/47	1/20	2/34	2/32
G		5/67	1/5	2/26	5/68	2/27	3/42	4/41	8/104
F		4/56	1/12	1/14	4/49	1/12	3/38	1/12	6/92
M	1/14	2/24	4/44	3/27	3/43	3/36	2/28	3/37	3/34
A	7/84	4/55	1/12	1/12	2/20	3/34	4/52	5/72	3/33
M	11/130	8/76	2/9	1/8	7/73	2/26	5/48	2/26	2/21
J	6/69	4/43	1/13	0/?	4/47	2/24	6/79	6/70	2/27
J	1/25	2/15	3/9	1/13	10/*	2/21	0/?	2/31	4/49
A	2/25	7/39	2/4	4/37	3/32	1/14	2/26	6/58	6/89
S	3/32	0/?	0/?	1/11	4/51	1/10	2/24	2/28	?/?
O	2/21	2/17	2/24	1/14	6/58	2/19	0/?	?/?	?/?
N	2/26	4/33	2/7	?/?	3/39	1/12	1/12	?/?	?/?
D	2/19	7/41	1/4	?/?	2/29	2/29	2/25	?/?	?/?
Ms	5'1	4	1'8	1'5	4'4	2	2'5	3'3	4'2
Mc	11'9	9'6	8'1	11'3	12	12'4	13'1	12'1	13

Ms: mitjana de sessions mensuals. Mc: mitjana d'assistència de consellers mensual.

Pel que fa als resultats observem que, de forma general la tendència de les mitjanes mensuals respecte les anuals no obeeix a cap de les quatre probabilitats que acabem de referir. O el que és el mateix: totes quatre es compleixen indistintament. Per tant no sembla apreciar-se un comportament regular ni cap lògica que relacioni el nombre de sessions amb el d'assistents. Una quantitat mensual de reunions superior a la mitjana anual s'acompanya de sessions més nodrides del normal, i també d'altres per sota la mitjana assistencial. I a viceversa passa igual. La disminució de sessions contempla increments i minves arbitràries d'assistència de consellers.

De manera que no s'observa cap relació entre aquestes dues variables. Però en canvi ens adonem que en determinats períodes actuen igual. A partir del mes d'agost, i sobre tot a partir de setembre, dominen els valors inferiors a les mitjanes, tant en el nombre de sessions com en el d'assistència. Aquest comportament del Consell, es perllonga fins que acaba la legislatura, i contrasta amb la primera meitat d'any que es caracteritza per una major activitat, tant en reunions com en presència de Consellers. Aquest comportament no s'aprecia de forma clara i contundent, sinó que suposa una lleu tendència, suficient, però, per diferenciar els dos períodes de la legislatura.

No cal dir que el còmput per mesos, com nosaltres hem fet, és arbitrari, ja que el mes en si no determinava res. En tot cas si algun factor incidia per a què es derivessin aquestes tendències, aquell seria climàtic, econòmic, laboral, etc... Hem adoptat la classificació mensual perquè algun criteri feia falta, ni que no fos el més ajustat a la realitat. De manera que hem d'insistir en el caràcter indicatiu -no determinant- d'aquests comentaris que estem fent de les sèries estadístiques

b) Paers

Analitzar el comportament assistencial dels paers com a cos serà bastant més difícil donat que essent només quatre els components del grup, l'acció d'un sol ja compromet el 25% del resultat del còmput. De manera que les xifres seran més accentuades i les variacions dependran de molt poca gent. Les estadístiques dels consellers eren més representatives i s'ajustaven millor a la realitat.

- Si entrem en el comportament de paers dins cada legislatura podem fer algunes apreciacions més incisives i menys generals (FIGURES 43-51) El factor irregularitat es manifesta més en unes legislatures que en unes altres, observant que a finals del període (1388 - 1393) hi ha una major estabilitat en el nombre de paers a les sessions. Per contra, els anys més inestables són 1333, 1362, 1366 i 1372

Sense entrar en el comentari de la gràfica de cada legislatura, allò que sí és constant és la concordància intranual dels dos col·lectius. Aquest fet és especialment evident el 1333 (FIGURA 44) 1356 (F 45); 1362 (F 46), 1366 (F 47), i 1372 (F 48). Una minva d'assistència de consellers coincideix sovint amb un moviment -més o menys preceptible- dels paers, i igual passa amb les recuperacions. De totes maneres la primera tendència s'observa amb més claretat. Només a tall d'exemple fixem-nos en l'any 1333 i en les coincidències de les disminucions de març, de mitjan abril, de juliol, de finals d'agost i de novembre

Aquesta circumstància ens fa reflexionar sobre el motiu dels diferents nivells d'assistència. Si aquest nivell només depengués del factor personal, el normal seria no trobar coincidències tan sovintejades. Factors determinants que modelen els nivells d'assistència no els coneixem en aquest comportament, a excepció del factor de treball agrícola aleshores, ¿quina explicació cal donar al fet que molt sovint quan baixa el nivell d'un cos també ho fa el de l'altre? És obvi que cap resposta possible no tindrà una justificació expressament documentada. En tot cas ens hem de moure en el terreny de les interpretacions hipotètiques amb la qual cosa cal ser prudent

Per tant, sembla existir un motiu general que afecta l'assistència.

El més fàcil és pensar que l'interès o la importància del tema que s'havia de tractar en una sessió incidís en el nombre d'assistents. Aquest motiu tan trivial, però real també en els consistoris municipals de les petites ciutats actuals, ¿és suficient per explicar els moviments d'assistència? El cert és que l'interès d'una sessió podia incidir en el fet d'anar-hi o no, com també podria influir-hi el clima polític d'un període determinat, les activitats dels membres del Consell, i fins factors tan maleables com són les condicions climàtiques. La realitat ens diu que és fàcil deixar d'assistir a una reunió (poc important ?) un dia de pluja, o de fred intens. Però aquestes explicacions escapen totalment de qualsevol intent de demostració

- Pel que fa a tendències d'assistència que es repeteixin en vèries legislatures hem de mencionar la disminució els mesos de març i maig, amb una lleu recuperació als volts d'abril. Aquesta curva no sempre es presenta totalment clara i evident, però sí que pot incloure's com una tendència apreciable els anys 1333, 1356, 1362, 1372 i 1393.

Una altra constant és la tendència a la baixa els mesos d'estiu i tardor, en especial el juliol, agost i setembre (tot i que els anys 1332 i 1372 apareixen ben diferents en aquest sentit) En algun cas aquesta minva es perllonga a la resta de legislatura (1333, 1336, 1372).

La constant contrària (tendència a l'alça), sol observar-se a començaments d'any, durant els mesos de gener i febrer recent estrenada la legislatura. En alguns casos es recupera després de la tardor, al voltant de l'octubre (1332, 1356, 1362)

- En el cas de l'assistència dels paers es dona el cas que una sèrie amb la presència de tres paers en lloc de quatre és motivada per l'absència continuada d'un mateix individu, ocupat en una missatgeria prolongada, o pels seus negocis (mercaders?). És el cas de Bernat Andreu el 1333, que a partir de juliol deixa d'assistir al Consell, d'Arnaldo de Mecina (1372) que actua igual des del juny, del mercader Ramon Serra que s'absenta de la Paeria l'any 1377 des del febrer fins les portes d'agost o del jurista Berenguer Gilabert que el 1393 no es presenta mes al Consell fins mitjan febrer

Si a una d'aquestes absències unipersonals i prolongades n'hi ategim de puntuals per motius quotidians o no sistemàtics, ens trobem amb alguna sessió amb només dos paers. Les gràfiques corresponents ens nodreixen d'abundants exemples.

c) Prohoms

El còmput de l'assistència de prohoms als Consells ofereix algunes particularitats. Lur presència a les sessions no era obligada, cosa que afavoreix una major variabilitat. Sense que coneguem cap normativa referent als prohoms que van al Consell, hem d'interpretar que hi assistiren tots aquells que ho desitjaven, i que eren anotats per l'escrivà de la Paeria en els llibres d'actes. Quan alguna d'aquestes no comptava l'anotació de cap prohom hem entès que no n'hi assistí cap.

Els nostres comentaris ho són de les mitjanes mensuals, de manera que no es poden contemplar diferències intramensuals molt acusades. La mitjana anual pateix el mateix defecte. Tot això ens fa prendre amb precaució les dades que hem aconseguit

QUADRE G (217)
MITJANA MENSUAL D'ASSISTENCIA DE PROHOMS
A LES SESSIONS

	D	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
1332					5	18	11	-	3	15	11	-	8
1333		5	9	6	24	22	34	16	34		28	26	33
1356 4		21	27	26	35	12	33	17	11		44	17	24
1366		9	13	24	22	12	19	25	8	15	10	11	9
1372 12		19	8	10	14	8	14	13	5	13	26	16	-
1377		8	21	10	14	20	14		2	17		20	6
1388 4		9	3	4	6	3	14	16	26	11			
1393 4		14	15	7	11	13	13	7	7	12			

Les xifres del QUADRE G ens indiquen una vegada més la irregularitat que s'apreciava en l'assistència de prohoms a les sessions del Consell. Davant dels resultats de 1332 ens hem de questionar si realment l'escrivà anotà amb regularitat tots els assistents, ja que moltes sessions se'ns presenten sense cap nom de prohoms.

Pel que fa al nivell intranual, aplicarem les mateixes variables que ja hem exposat anteriorment.

- Com déiem, la irregularitat és la característica fonamental. Però de fet es agreujat per no existir cap obligatorietat en

217 No comptabilitzem les següents dades d'assistència perquè distorsionen la mitjana mensual i l'allunyen de la realitat: 2 juny 1332 amb 93 prohoms assistents, 7 juny 1333 amb 94, 5 maig 1366 amb 149 i 30 d'abril 1388 amb 134. Les caselles amb una aspa indiquen que no se celebraren sessions, o que l'acta de les sessions no fou escrita o conservada.

l'assistència. L'any 1333, al marge de casos excepcionals amb 93 i 61 assistents, es contemplen desnivells considerables: març/abril (6,5/24,5); juny/juliol (34/16,5); juliol/agost (16,5/34,5). L'any 1356 aquest desnivell intraanual encara és més accentuat: abril/maig (35/12,5); octubre/novembre (44/17,5). A partir d'aquest any, en minvar el valor absolut dels prohoms assistents també se suavitzaren aquestes diferències (QUADRE G).

- Un comportament assistencial a la baixa el mes de maig com observarem pels consellers, s'intueix en alguns casos, però no és un fet generalitzat. Ens adonem de baixes significatives el maig dels anys 1356, 1366, 1372 i 1388. El 1372, en canvi, és d'alça, i el 1333 el maig es manté a un bon nivell, igual que 1377. De manera que només s'observa una minva d'assistència el maig en la meitat dels anys que hem estudiat.

- Pel que fa al mes de setembre començarem per dir que fou estèril en sessions els anys 1333 i 1356. En les altres legislatures s'aprecia una assistència mitjana, però no podem afirmar que en aquell període es produís cap buit o minva acusada d'assistència.

- L'acusada irregularitat de les primeres legislatures (1332-1366) no permet de copsar amb claretat tendències dins un mateix any. El 1333 sembla apreciar-se un ritme ascendent d'assistència a mesura que passen els mesos. 1356 i 1366 tenen punts elevats a la primavera, però disminueix la presència de prohoms cap a la tardor. I 1372, 1377 i 1393 presenten una relativa estabilitat al llarg de tot l'any.

4.2.3.2. Evolució interanual de l'assistència al Consell

En l'epígraf anterior ens hem centrat en l'evolució de l'assistència al Consell dins de cada legislatura i atenent sobre tot a les diferències mensuals que s'apreciaven. Ara en canvi, centrarem l'anàlisi en les diferències o similituds entre legislatures.

a) Consellers

Atenent a la línia divisòria fixada en 10 consellers que ens indica l'assistència de més o menys de la meitat d'ells, apreciarem comportaments diferents d'una legislatura a una altra. Per norma general l'assistència estava per damunt d'aquesta línia, tot i que la irregularitat de que parlavem fa que de vegades s'arribi molt per sota.

El QUADRE D ens indicava en quin percentatge de sessions de cada legislatura el nivell d'assistència de consellers era inferior a 10 individus.

- Pel que fa a l'existència de tendències generals d'una legislatura, la irregularitat que esmentem trenca sovint aquesta possibilitat. Això no obstant algunes apreciacions semblen raonables. La legislatura de 1333, i també la de 1356, evidencien una tendència a la baixa (FIGURES 44 i 45). En el primer cas, a partir d'un moment determinat (mes de maig), només cinc sessions, de les 34 celebrades, observen una presència superior a 10 consellers, mentre que fins aquell moment en una sola de les 17 restants es va baixar de la línia divisòria. La tendència a la baixa el 1333 és clara com en poques ocasions. També 1356 viu un moviment semblant, i el cicle de baixa s'inicia igualment el mes de maig.

En les altres legislatures una apreciació no matemàtica sembla indicar-nos l'existència d'un "desequilibri equilibrat". Els alts-i-baixos, acusats, estan immersos en una constant que no es decanta ni a l'augment ni a la minva generalitzada d'assistència. Potser el cas més clar és el de 1366, precisament per presentar una sèrie més llarga que els altres anys.

- Finalment caldria recordar que el mateix Consell el 1388 i de nou el 1393 va dictar una normativa destinada a combatre l'absentisme institucional (218), segons la qual penava a aquells consellers que no assistien a les sessions convocades pels paers. A més en començar la legislatura també es jurava l'assistència a les reunions amb l'excepció que algun motiu suficient ho justificués. Malgrat el jurament i la normativa hem vist que l'assistència no era excessivament fluida, tot i que els anys 1388 i 1393, els de la regulació de les penes pecunàries per absentisme, semblen apreciar una recuperació de la mitjana assistencial. De totes maneres l'any que presencià major aflluència (1377, 13,1; 1393, 13) només comptava el Consell amb una mitjana del 65% dels seus consellers. No sembla que les normes de 1388 i 1393 tinguessin una incidència substancial en el comportament dels consellers.

- Atenent a la mitjana anual d'assistència de consellers (FIGURA 52) s'observa una relativa coincidència en gairebé totes les legislatures. Només els casos de 1333 i 1356 estan bastant per sota del que esdevingué normal. Sembla percebre's una tendència a augmentar poc a poc la mitjana d'assistència però amb valors d'increment molt suaus.

- Sobta la davallada de 1333 i sobre tot la de 1356, amb una mitjana assistencial molt per sota de la meitat dels consellers. Els documents, com es costurn, no expliciten en absolut el motiu d'aquesta davallada. Els efectes de la pesta negra de 1349? Cal

---

218 Vid V 4 1 3 d'aquest mateix treball

recordar que les mesures punitives d'obligatorietat d'assistència no es redactaren fins finals de segle, tal com ja hem vist.

Sia com sia, fins i tot els nivells més òptims (13,1 el 1377) demostren una absència considerable del Consell.

b) Paers

- La mitjana d'assistència de paers (FIGURA 52) al llarg de tot el període (1332-1393) és de 2,9 per sessió; de manera que teòricament acostumaven assistir tres dels quatre paers. El nivell és elevat si el comparen amb el dels consellers:

A cada sessió assisteix una mitjana de:

	xifres absolutes	i	percentuals
paers	2.9.....		72,5%
consellers	11.5.....		57,5%

És evident que l'assistència dels paers és molt superior a la dels consellers. Aquest fet corrobora aquella opinió que ja hem manifestat segons la qual els paers eren el moll de règim municipal i el veritable centre i motor del Consell, mentre que els consellers tenien assignat un paper de segona línia

- D'altra banda, si contrastem l'assistència de paers i consellers i ens fixem en les oscil·lacions de cada any, ens adonarem que entre els dos cossos hi ha una relació inversa. Quan d'un any a un altre l'assistència d'un collectiu augmenta, la de l'altre disminueix, i a viceversa. Aquesta tonica és una constant durant tot el període, segons és fàcil d'apreciar d'aquesta figura

QUADRE H MITJANA D'ASSISTÈNCIA DE PAERS I CONSELLERS

	Paers	Consellers	Tendència paers	Tendència consellers
1332	3,1	11,9	?	?
1333	2,8	9,6	-	-
1356	3,4	8,1	+	-
1362	3,0	11,3	-	+
1366	2,7	12,0	-	+
1372	2,8	12,4	+	+
1377	2,6	13,1	-	+
1388	3,2	12,1	+	-
1393	3,0	13,0	-	+

- Respecte el nivell d'assistència de paers, observem certa irregularitat d'un any a un altre, tot i que per tractar-se d'un col·lectiu tan reduït aquella apareix suavitzada. La màxima diferència de mitjanes anuals apareix entre 1377 (2,6) i 1356 (3,4). Tomant al punt d'abans, en aquests mateixos anys, però de forma invertida, s'observa la màxima diferència també de consellers.

La FIGURA 52 i les anteriors ens fan adonar, doncs, d'aquella relativa irregularitat dels paers.

c) Prohoms

- El QUADRE I de la mitjana anual d'assistència de prohoms presenta tres moments ben diferenciats. El primer any observa el nivell més baix de tot el període. Era la primera legislatura segons la reestructuració del règim municipal de 1331, i ja hem expressat les nostres reserves pel fet que en moltes sessions no assistissin prohoms, segons es desprèn dels llistats.

QUADRE I MITJANA ANUAL D'ASSISTENCIA DE PROHOMS

Anys	Nombre de prohoms
1332	12
1333	23
1356	21
1362	18
1366	15
1372	12
1377	13
1388	16
1393	10

Al marge d'aquesta legislatura, el període es caracteritza per un nivell d'assistència elevat els anys 1333 i 1356, que després va disminuint progressivament la resta dels anys, tot i el tímid redreç de 1388.

- Efectivament, de 1333 en endavant l'assistència de prohoms disminuí gairebé sense parar. L'any 1393 s'aconsegueix el nivell més baix (exceptuant el cas de 1332), amb uns 10 prohoms de mitjana a cada sessió, xifra que contrasta amb els 23 i 21 de 1333 i 1356 respectivament.

4.2.3.3. Observacions de caràcter comparatiu entre òrgans

Havent analitzat el comportament de cada òrgan dins de cada legislatura i al llarg de tot el període, ara contrastarem el comportament assistencial dels tres òrgans tot posant-los en relació entre ells.

- La gràfica de la FIGURA 52 posa de manifest que el nivell d'assistència de paers i consellers no sembla estar coordinat. Aparentment la tendència assistencial de cada òrgan no té res a veure amb la dels altres. No podem dir que, sistemàticament, un moviment d'alça o baixa de paers incideixi en el comportament de consellers o prohoms, i viceversa.

- No obstant aquesta observació general, sí que cal esmentar algunes coincidències circumstancials, que indueixen a parlar del paral·lelisme de la tendència del nivell d'assistència entre paers i prohoms, que actua en sentit invers al dels consellers. Aquest fet no es constata, com deïem, de forma sistemàtica ni absoluta.

- Al marge dels paers com a cos executiu i diferenciat de la resta de Consell, es interessant de contrastar la tendència dels dos òrgans consultius: consellers i prohoms. Els anys que assistien més prohoms a les sessions coincideixen amb els que la presència de consellers era més baixa (1333-1356), alhora que quan hi havia més consellers minva el nombre de prohoms (1332, 1393). De manera que, bé a costa de consellers, bé a costa de prohoms, el gruix de personal amb caràcter consultiu era força regular i no variava gaire. Tret de 1332 i 1333, la resta de legislatures comptaren amb una assistència que oscil·lava entre 24 i 28 individus (219).

- Pot pensar-se que consellers i prohoms tenien una mateixa missió institucional, la d'assessorar els paers. El que no sabem és si el mecanisme de compensació d'assistència era automàtic i involuntari, o si pel contrari estava sotmès a algun tipus de regulació, amb el resultat que sempre hi havia al Consell un nombre semblant de persones (consellers o prohoms) que envoltaven els paers.

219 La mitjana d'assistència comptant plegats consellers i prohoms (que s'obté multiplicant per dos la cofra que oferim) fou la següent: 1332, 11'05; 1333, 15'25; 1356, 14'80; 1362, 14'55; 1366, 13'65; 1372, 12'40; 1377, 13'25; 1388, 13'95; 1393, 11'90. Aquesta mitjana al mateix temps és resultat de comptabilitzar les mitjanes anuals, de manera que l'abstracció comença a ser apreciable. Els resultats només poden considerar-se indicatius.

4.2.3.4. Evolució de l'assistència individual

L'assistència dels membres del Consell a les sessions pot estudiar-se tant des del punt de vista de les sessions (mitjana d'assistents), com des del punt de vista dels individus (mitjana de sessions a les que assistiren). Es tracta del mateix fenomen analitzat des de dues perspectives. La tabulació només s'extindrà a paers i consellers, ja que els prohoms assistien ocasionalment, i no hi estaven obligats (FIGURA 53 i QUADRE J).

QUADRE J
MITJANA DEL PERCENTATGE D'ASSISTENCIA
INDIVIDUAL A LES SESSIONS

Anys	Paers	Consellers
1332	79,6%	59,8%
1333	69,5	48,1
1356	86,3	40,6
1362	79,6	57,4
1366	72,3	63,3
1372	73,0	62,2
1377	64,4	64,3
1388	82,5	65,9
1393	77,6	66,4

La FIGURA 53 i el QUADRE J ens mostren el percentatge de sessions a les que assistiren membres del Consell. D'aquesta informació se'n poden deduir algunes apreciacions referents al comportament institucional.

- Insistirem una vegada més en l'observació que l'assistència dels paers era considerablement superior a la dels consellers. Mentre que els primers assistien generalment a un mínim del 70% de les sessions, aquesta xifra gairebé és el màxim al que arribaren els consellers. Si en el millor dels casos els consellers anaven al 66,4% de sessions, en canvi els paers establien el seu màxim en un 86,3%.

- L'any que verifica una major assistència de paers, el 1356, coincideix amb un any d'absentisme de consellers molt accentuat. És possible que ambdós fenòmens no anessin deslligats. D'igual manera que el descens en el nivell de paers el 1377 coincideix amb un moment relativament elevat de consellers. Ja hem fet ressó de la relació inversa en la tendència assistencial dels dos col·lectius.

- Malgrat les diferències en el comportament dels dos col·lectius, ens adonem que hi ha una certa tendència -no regular- a la identificació del comportament assistencial.

QUADRE K

Diferència percentual en l'assistència
a sessions (paers de més, i consellers
de menys):

1332.....	19,8
1333.....	21,4
1356.....	45,7
1362.....	22,2
1366.....	9,0
1372.....	10,8
1377.....	0,1
1388.....	16,6
1393	11,2

Fins 1362 el comportament de paers i consellers era tan diferent que s'havia arribat al punt que el primer grup doblava el segon en el nivell d'assistència. Aquest cas (1356) no es va repetir, però hi havia marges de diferenciació que voltaven el 20% (de cada 10 sessions els paers assistien a dues més que no els consellers)

Apartir de 1366 s'observa una major igualtat en el nivell de presència, fet que té la màxima expressió el 1377. Per tant, la segona meitat del segle XIV es caracteritza per aquesta major identificació dels dos òrgans, mentre que la primera part de la centuria els paers i consellers es manifestaven ben diferents pel que assistència pertoca.

- En definitiva, i recollint també les apreciacions dels epígrafs anteriors, hem de concloure considerant la possibilitat que les tendències observades al llarg del període responguin a un procés d'integració institucional en el qual els consellers assumien un paper més important i actiu del que els havia estat assignat des d'un començament. Els nivells d'assistència a les sessions, òbviament són un indicatiu interessant, però suficient, per considerar com a definitiva aquesta suposició. Sembla lògic de pensar que l'equilibri i l'estabilitat tant en el nombre de sessions com en llur maduresa institucional. El Consell comptava amb uns mecanismes de funcionament que tenien un bagatge, a finals de segle, de més de 60 anys.

4.2.4. Comportament institucional: hipòtesi explicativa

4.2.4.1. Consideracions generals

L'anàlisi del nombre de sessions i d'assistència ha deixat de manifest que en gran mesura el comportament del Consell era irregular i per tant no estava sotmès a una lògica determinada. L'arbitrarietat semblava ser l'element predominant. Això no obstant hem considerat convenient d'aprofundir en l'estudi de les estadístiques assistencials però partint d'un supòsit específic. Es tractava, com deïem, d'adivinar l'existència d'una lògica que justificés -al menys parcialment- perquè uns mesos se celebraven més sessions, i perquè l'assistència variava d'una temporada a una altra. En definitiva, ens resistíem a deixar tot el comportament del Consell en mans, sobre tot, de l'atzar.

Es arriscat cercar interpretacions a fets com aquest. La documentació, com és natural, no en fa cap referència, de manera que ens mourem en el camp de l'especulació i el supòsit. Per la nostra banda intentarem demostrar que les nostres hipòtesis no són arbitràries sinó que responen, implícitament, a la informació referida en els textos documentals.

A priori podrien plantejar-se multitud d'hipòtesis explicatives, però l'especulació excessiva i el resultat d'anteriors investigacions ens ha fet centrar l'atenció només en un sol factor l'activitat laboral, i més concret el treball del camp

Temps enrera havíem intentat relacionar el comportament del Consell amb la variable climàtica (220). La prova va servir per creure precisament que el factor climàtic (temperatura i precipitacions) no tenia cap incidència directa ni en el nombre de sessions ni en el de llur assistència.

En canvi, aquelles mateixes legislatures (1332-1333) interpretades a partir de la incidència del treball agrícola van aportar conclusions ben interessants que ara, amb bastanta més documentació, refusarem o constatarem

4.2.4.2. L'element laboral: el treball de la terra

Analitzar la incidència del treball agrícola en el funcionament del Consell comporta de bon principi alguns problemes de mètode. Primer que res decidir quins productes del camp considerem més importants, i per tant el cicle agrícola dels quals pot afectar el Consell. En segon lloc la necessitat de prendre en consideració que nosaltres hem confeccionat un panorama de cicles agrícoles amb informació actual. En aquest

---

220 TURULL El règim municipal. 55-60 i gràfiques no numerades a la paginació.

sentit hem de lamentar el retard d'estudis d'història agrària pel nostre període.

Pel que fa a la selecció dels productes més importants conreats a la Segarra ens remetrem al capítol que dedicarem a l'activitat econòmica de Cervera a l'Edat Mitjana (221). El paisatge agrari medieval, contràriament a l'actual, estava dominat pel raïm. El protagonisme absolut del cereal probablement es consolidà després de la fil·loxera de començaments de segle XX. Dins la tradició mediterrània, caldrà, doncs, atendre especialment el cicle agrícola del raïm i també del blat. Els altres productes que intervenen en l'economia agrícola segarraenca eren la civada-ordi, l'olivera, l'ametller, i el safrà, destinat al comerç interior i exterior (222).

Atenent a aquests cultius, podem fixar el cicle de treball que deuria ser més usual, referit sobre tot al raïm i el blat. Les primeres activitats de l'any consistiren en esporgar els ceps i els arbres (olivera i ametller) entre els mesos de febrer i març. Un altre període d'activitat més o menys intensa no es trobava fins el maig, quan començava la llaura del raïm. Però quan la feina començava de debó era el juliol amb el blat. A partir d'aquest moment els pagesos i els propietaris tindrien tot l'estiu i la tardor ocupats. El juliol es recollia el blat per emmagatzemar-lo a començaments d'agost i passar a la feina de llaurar i preparar la terra, la qual cosa no s'enllestia fins mitjan setembre. Aleshores calia abonar la terra i començar a sembrar. Fet i fet la feina del cereal tenia ocupada la gent fins mitjan novembre.

El cultiu principal, el de la verema, s'interferia en aquest cicle del blat. El raïm precisava molta mà d'obra en un temps concentrat. A la Segarra la collita i la verema acostumava començar el setembre -tal com ja hem vist documentat- i s'allargava fins tot l'octubre.

Per tant, si prenem en consideració el període del raïm i el del blat, ens adonem que l'ocupació i l'atenció a la terra és cosa de tot l'estiu i tardor, i en especial dels mesos de setembre i octubre.

Respecte la intemporalitat i vigència passada i present d'aquest esquema agrícola, estem convençuts que és lícit aplicar-

---

221 Vid II 2.2 i II. 4.3 d'aquest mateix treball

222 La informació precisa sobre els cicles del treball agrícola ens la facilità el Servei d'Extensió Agrària (Segarra) de la Generalitat de Catalunya, per gentilesa del Sr Joan Calvera

lo a l'època medieval. Primer perquè aquesta periodització dels cicles depèn més de factors climàtics i físics, que no pas tecnològics. La verema es fa la tardor ara i sempre. Una cosa diferent són els mitjans per fer-ho, però aquest factor intervindria, si acàs, en el cost de producció, però no en la periodització. A més a més, i malgrat els canvis estructurals del segle XVIII català, el treball de la terra a l'època baix medieval tampoc no diferia radicalment de les tècniques emprades a començaments del nostre segle. Les modificacions substancials de tècniques, cultius i comerç no es manifesten al camp de la Segarra fins molt entrat el segle que vivim. La memòria oral n'és un afortunat testimoni.

En definitiva, doncs, ens sembla lícit d'emprendre aquesta anàlisi considerant el raïm i el blat els productes més importants, i utilitzant l'esquema de cicle agrícola que exposa el desplegable anex.

Amb aquestes precisions intentarem relacionar el nombre de sessions celebrades i l'assistència de tots els òrgans, amb l'esmentat cicle de treball. Per fer-ho contrastarem les estadístiques de dos períodes ben definits: el que no contempla el treball agrícola (gener, febrer, març, abril, maig, juny, novembre i desembre), i aquell que considerem període de treball agrícola (juliol, agost, setembre, octubre).

a) El nombre de sessions

La incidència del treball agrícola sobre el nombre de sessions celebrades pot observar-se a partir de la figura 3 que indica el nombre absolut de sessions mensuals classificat per anys. L'expressió numèrica d'aquelles gràfiques (FIGURES 32-42) la presentem de nou en el QUADRE L.

5-11-1974 VNF U. 22019

	BLAT	RAIM	CIVADA - ORDI -	OLIVERA	AMETLLER	SAFRA
MARÇ		ESPOGA				
ABRIL					ABONAMENT	
MAIJ		INICI LLAURA		INICI LLAURA		
JUNY			RECOLLECTA RECOLLECTA			
JULIOL	RECOLLECTA					
AGOST	EMMAGATZAMENT		LLAURA			
SEPTEMBRE	LLAURA I PREPARACIO ABONAMENT	COLLITA I VEREMA	LLAURA		RECOLLECTA	RECOLLECTA
OCTUBRE	SEMBRA		SEMBRA			
NOVEMBRE		ABONAMENT	SEMBRA			
DESEMBRE				RECOLLECTA		
GENER				RECOLLECTA		
FEBRER		ESPOGA		ESPOGA	ESPOGA	

QUADRE L
NOMBRE ABSOLUT MENSUAL DE SESSIONS

mes*	D	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Mm	S.ref.Mm
1332				1	7	11	6	4	2	3	2	2	2	4'7	<
1333	2	5	4	2	1	8	4	2	7	0	2	4	7	4'0	<
1356	2	1	1	4	1	2	1	3	2	0	2	2	1	1'8	<
1362	1	2	1	3	1	1	0	1	4	1	1	?	?	1'4	< =
1366	0	5	4	3	2	7	4	10	3	4	6	3	2	4'4	< =
1372	3	2	1	3	3	2	2	2	1	1	2	1	2	2'0	<
1376	1	3	3	2	4	5	6	0	2	2	0	1	2	2'5	<
1388	2	4	1	3	5	2	6	2	6	2	?	?	?	2'3	< =
1393	2	8	6	3	3	2	2	4	6	?	?	?	?	4'0	-

NOTA: En negreta els mesos amb un número absolut de sessions més baix

Mm: mitjana mensual de sessions, S.ref Mm: la tendència de l'assistència el mes de setembre respecte la mitjana anual.

Si prescindim dels dos darrers anys, incomplets, ens adonem que la major densitat de mesos amb poques sessions es localitza en els mesos de tardor. Els casos del mes de setembre de 1333, i 1356 són especialment significatius, períodes durant els quals no se celebrà cap sessió. I continuant amb setembre -és el fil de la nostra hipòtesi-, també ens adonem que el seu nivell de sessions sempre fou inferior a la mitjana de l'any corresponent. Això també passava el novembre, però no l'octubre.

Atenent a les gràfiques observem que força sovint el baix nivell de sessions del mes de setembre respon a un ensorrament sobtat de la tònica general o del nivell del mes anterior. Aquest és el cas dels anys 1333, 1356, 1362 i 1388. En els altres casos el nivell de setembre es troba immers dins d'un període general de baixa celebració.

Pel que fa al mes de maig, la hipòtesi que suposava que coincidiria amb nivells baixos en tant que mes dedicat també a la feina del raim (comença la llaura), no s'ha complert. En bastants casos les sessions de maig superen fins i tot la mitjana (1332, 1333, 1356 i 1372) i només esporàdicament està per sota del nivell mitjà (1362, 1388 i 1393). La correspondència més clara amb la nostra hipòtesi es fa evident el 1388, quan el maig és un clot entre abril i juny.

En definitiva, no és lícit de generalitzar ni de concloure que els mesos de maig es caracteritzessin per uns nivells de sessions especialment baixos. En canvi hem vist que aquesta minva sí és evident el mes de setembre.

b) Assistència segons òrgans institucionals

El nombre de sessions celebrades és un paràmetre interessant però insuficient, ja que es podria donar el cas que coincidís un mes de poques sessions però amb assistència notable, i també a viceversa: moltes sessions però poca afluència. Per precisar aquest comportament tornarem a analitzar la mitjana d'assistència de cada òrgan en funció de la participació de la legislatura en dos períodes: el considerat agrícola, i el que comprèn la resta de mesos. El QUADRE M ens ho il·lustra clarament

QUADRE M
MITJANA D'ASSISTENCIA A LES SESSIONS SEGONS
PERIODE AGRICOLA

Any	PAERS			CONSELLERS			PROHOMS		
	GR. ag	No ag	t	GR ag	No ag	t	GR. ag	No ag	t
1332	3'1	3'7	3'0 +	11'9	11'6	12'0 -	10'2	8'1	10'9 -
1333	2'8	2'4	2'9 -	9'6	6'4	10'5 -	22'9	30'0	20'9 +
1356	3'4	3'2	3'5 -	8'1	5'2	9'4 -	21'5	23'0	20'9 +
1362	3'0	2'8	3'2 -	11'3	10'7	11'8 -	17'8	23'0	15'0 +
1366	2'7	2'2	3'1 -	12'0	11'7	12'6 -	15'3	17'1	14'4 +
1372	2'8	2'3	2'9 -	12'4	10'6	13'0 -	12'4	16'1	11'3 +
1377	2'6	3'7	2'4 +	13'1	12'5	13'2 -	13'4	9'7	14'0 -
1388	3'2	3'0	3'4 -	12'1	11'7	12'6 -	15'8	21'2	13'2 +
1393	3'0	3'1	3'0 +	13'0	12'5	13'1 -	10'8	7'6	12'2 -

GR.: mitjana general d'assistència a les sessions segons càlcul anual; ag: mitjana d'assistència a les sessions en període agrícola; No ag: mitjana d'assistència a les sessions en període no agrícola; t: tendència en la mitjana d'assistència a les sessions en el període agrícola respecte del període no agrícola. La mateixa disposició afecta la mitjana d'assistència a les sessions dels consellers i els prohoms.

Al marge que l'assistència augmenti o disminueixi d'un any a l'altre, ens interessa observar i contrastar el comportament assistencial en dos períodes diferents dins d'un mateix any. En definitiva cal veure quina és la tendència del període agrícola respecte del que no és agrícola (QUADRE M).

- Fixant-nos en els paers (FIGURES 54 i 55) ens adonem que la majoria de les legislatures la seva presència al Consell disminueix als mesos agrícoles. La mitjana d'assistència d'aquests mesos és inferior, no a la general, sinó a la dels altres mesos. Només en tres ocasions el comportament dels paers fou el contrari.

De totes maneres cal indicar que la qualificació d'alça o minva a la tendència, de vegades és força relativa. Per exemple, l'any 1393 el considerem de tendència a l'augment (3,1/3,0), però aquest increment ha estat gairebé imperceptible; el cas contrari el trobem per 1356. Per contra també tenim casos força accentuats. L'any 1366 assistien tres paers de mitjana en condicions normals (no agrícoles) i en canvi en el període agrícola la mitjana baixà a dos. Sigui com sigui, i per mínima que esdevingui, la tendència secular es de disminució.

- L'estudi, de la tendència assistencial dels consellers (FIGURES 56 i 57) ha donat resultats encara més significatius. En totes i cada una de les nou legislatures analitzades, el nombre d'assistència de consellers va disminuir els mesos agrícoles respecte els altres, sense excepcions. Alguns casos esdevenen especialment accentuats: 1333, 6,4/10,5; 1356, 5,2/9,4; on la diferència era de quatre consellers (el 20% del Consell). Això no obstant, la tendència secular de la mitja durant el període agrícola és creixent, com també ho és la mitja global i la del període no agrícola.

- En canvi la nostra hipòtesi no es compleix en el cas dels prohoms, (FIGURES 58 i 59) els quals augmenten llur presència a la Paeria precisament els mesos de juliol a octubre. Només en les legislatures de 1377 i 1393 el seu comportament coincideix amb el dels consellers. A més a més s'observa que un increment de paers en aquest període agrícola -cosa que només passà tres anys- es correspon una minva de prohoms. Ambdues irregularitats de signe contrari coincideixen els mateixos anys.

- Finalment hem intentat copsar si la minva d'assistència generalitzada els mesos agrícoles era progressivament més o menys accentuada. Els resultats del càlcul són al QUADRE N, on les xifres indiquen, en números absoluts, la mitjana en que va disminuir a cada sessió l'assistència de paers i consellers el període agrícola respecte la resta de mesos:

QUADRE N
MITJANA DE DISMINUCIO D'ASSISTENCIA EN PERIODE
AGRICOLA

Any	paers	consellers
1332	(creix)	0'4
1333	0'5	4'1
1356	0'3	4'2
1362	0'5	1'1
1366	0'9	0'9
1372	0'6	2'4
1377	(creix)	0'7
1388	0'4	0'9
1393	(creix)	0'6

Del QUADRE N i les FIGURES 54-59, sembla deduir-se'n una progressiva tendència a l'equilibri, de manera que el nombre de consellers absents a les sessions del període agrícola cada cop és menor, tot i que el nivell de 1372 no concorda en absolut amb aquesta línia. D'altra banda també s'observa una ruptura total entre 1333-1356 i els anys successius. L'any anterior a

1333 tampoc no té res a veure amb aquest. De fet sobta la diferència tan accentuada entre 1332 i 1333. No és que la minva assistencial de 1332 sigui extremadament baixa, sinó, que les de 1333 i 1356 són extremadament altes. L'explicació cal cercar-la en aquest sentit: perquè tanta absència del Consell aquells períodes dels dos anys?

Si la minva d'assistència, en general, respon al fet que els membres de la Paeria estan ocupats amb les feines del camp, cal pensar que una minva major és resultat també d'una ocupació agrària superior. Podria encaixar el cas de 1333 amb aquesta interpretació? En un capítol anterior vam estudiar la crisi cerealística i vitícola de 1333, el "mal any primer" a Cervera (223). Però hi ha alguns punts foscos que no permeten consolidar aquella primera suposició. Segons la documentació, la crisi s'agreujà a partir del desembre d'aquell any, i, d'altra banda, la crisi ho era precisament de subsistència i de collita, de manera que massa feina no podien tenir, per desgràcia d'ells. Potser caldria pensar que aquell 1333 les absències es deurién més al clima social que ocasionà la crisi, que no pas al treball de la terra, i tant és així que un Consell disminuït es perllongà més enllà de l'estiu i la tardor, i afectà tota la segona meitat de legislatura.

Cap dada esclaiadora per explicar l'altra absència remarcable d'assistència els mesos agrícoles de 1356, només algunes referències de 1355 lamentant la sequera (224), i d'altres de 1358 recollint els clams "de la necessitat de la gent popular", i la pobresa dels frares predicadors (225).

Al marge, doncs, d'aquestes dues legislatures i de la de 1372, la tendència sembla apuntar a una progressiva disminució de les absències en període agrícola. La qual cosa no modifica en absolut el creure que el treball de la terra els mesos d'estiu i tardor va incidir en el comportament del Consell.

c) Assistència individual a les sessions

Ja hem dit en una altra ocasió que el càlcul de la mitjana per òrgans pretenia exposar el terme mig d'assistents a cada sessió. Ara en canvi calcularem la mitjana del percentatge de sessions a les quals acudien els membres del Consell. Com deiem es l'altra cara d'una mateixa moneda.

223 Vid. II 4.2 d'aquest mateix treball o bé TURULL "El mal any primer".

224 AHCC Claveria 1355 37v

225 AHCC Consells 1358 24r, 46r

QUADRE O
MITJANA DEL PERCENTATGE D'ASSISTÈNCIA INDIVIDUAL
A SESSIONS EN PERIODE AGRICOLA

Any	PAERS				CONSELLERS			
	GR	ag	Noag	t	GR	ag	Noag	t
1332	79'6	93'7	75'8	+	59'8	57'5	60'2	-
1333	69'5	61'5	71'8	-	48'1	32'4	52'6	-
1356	86'3	82'1	88'3	-	40'6	26'3	47'3	-
1362	79'6	71'4	80'5	-	57'4	53'5	59'3	-
1366	72'3	56'4	80'8	-	63'3	61'9	64'5	-
1372	73'0	58'3	76'2	-	62'2	53'8	65'1	-
1377	64'4	93'7	60'1	+	64'3	62'5	64'5	-
1388	82'5	75'0	85'8	-	65'9	63'0	68'6	-
1393	77'6	79'5	75'9	+	66'4	65'4	67'5	-

GR.: mitjana general d'assistència a les sessions segons càlcul anual; ag: mitjana d'assistència a les sessions en període agrícola; No ag: mitjana d'assistència a les sessions en període no agrícola; t: tendència en la mitjana d'assistència a les sessions en el període agrícola respecte del període no agrícola. La mateixa disposició afecta la mitjana d'assistència a les sessions dels consellers.

- El QUADRE O i la FIGURA 60 ens ofereixen el resum dels càlculs de percentatge d'assistència individual. Els prohoms, en no tenir obligació d'anar al Consell, no poden ser comptabilitzats, ja que llur varietat faria la relació inacabable i poc significativa.

Els resultats, evidentment, són els del QUADRE M. Si ho tornem a incloure aquí, amb una perspectiva diferent, es pot fer més gràfic encara el fenomen de l'absentisme en temporada de treball agrícola.

- Si particularitzem l'anàlisi a nivell realment individual ens donarem que entre el període agrícola i el que no ho és, s'aprecien canvis de vegades molt substancials, amb la identificació dels seus protagonistes (Vid. l'apèndix estadístic). En bastants casos s'arriba a un nivell d'assistència inferior al 20% de les sessions convocades al llarg del període.

agrícola; en d'altres el que s'observa es que la disminució a les sessions d'estiu tardor respecte la resta d'any es superior fins i tot al 40%, reduint, per tant, l'assistència a la meitat del que era costum en aquell determinat individu.

Però tots aquests eren els casos més extrems i evidents. Atenent-nos estrictament a les xifres, ens adonem que la minva d'assistència fou un fenomen més o menys generalitzat. Insistim una vegada més en assenyalar que un tractament estadístic pur pot arribar a distorsionar la realitat. Per exemple: un cas de 1393, on el percentatge en període agrícola és assistència al 72,7% i al 73,0% de les sessions no agrícoles. Aquest individu consta teòricament com del col·lectiu que disminueix ja que així ho fa matemàticament. Però a la realitat hi ha ben poca diferència entre ambdós comportaments. Per aquest motiu utilitzarem els valors increment, disminució, i igualtat, quan la variació no passa del 5% (QUADRES P i Q)

QUADRE P
CONDUCTA DELS CONSELLERS EN PERÍODE AGRÍCOLA
EN XIFRES ABSOLUTES

Any	disminució	increment	igualtat
1332	9	9	2
1333	13	3	4
1356	17	1	2
1362	8	8	4
1366	7	4	8
1372	13	6	1
1377	9	8	3
1388	10	9	1
1393	7	8	5

QUADRE Q
CONDUCTA DELS PAERS EN PERÍODE AGRÍCOLA
EN XIFRES ABSOLUTES

Any	disminució	increment	igualtat
1332	-	4	-
1333	2	2	-
1356	1	1	2
1362	2	1	1
1366	4	-	-
1372	3	1	-
1377	-	3	1
1388	1	3	-
1393	2	1	-

- Respecte els consellers, el nombre dels que realment baixa l'assistència és considerable, i oscil·la des del 85% de consellers fins al 35%. La FIGURA 60 expressa gràficament aquesta mitjana del nombre de consellers que disminueixen o igualen la presència al Consell.

Difícilment es pot parlar d'una tendència general molt accentuada en cap sentit, ja que sembla apreciar-se una certa irregularitat en aquest comportament dels consellers. En tot cas el que és evident és que en sis de les nou legislatures com a mínim gairebé la meitat de consellers van canviar el comportament o el ritme assistencial. Tampoc no cal exagerar l'apreciació, i és precis reconèixer que la tendència a disminuir ni ens apareix de forma absoluta ni aclaparadora, en tot cas es pot dir que és la que domina en els consellers, en molts casos, però no en tots.

- Pel que fa als paers, la línia descendent d'assistència és menys evident. En cinc de les nou legislatures disminueixen el ritme la meitat o més del col·lectiu. De les altres quatre ocasions, en dues cap paer no baixa l'assistència, i en les restants només un de sol ho fa. Com en el cas dels consellers, la tendència a l'absentisme en període agrícola no és general però sí que és apreciable.

- Contrastant els tres moviments (minva, increment, igualtat) entre paers i consellers no hi ha una relació o connexió directa. Els anys que hi ha més consellers que baixen de nivell (1333, 1356, 1372 i 1388) en general no coincideixen amb els dels paers (1366 i 1372), sinó sols en un únic cas. Alhora, les disminucions més moderades tampoc no es corresponen en els dos col·lectius.

El retrocés en l'assistència al Consell en el període agrícola va afectar tant paers com consellers, però amb una intensitat diferent i també moments diferents.

- En definitiva, doncs, podem concloure considerant que el treball de la terra els mesos de juliol a novembre fou un factor que incideix en el comportament institucional, i en especial pel que fa al nivell d'assistència a les sessions, que es veugué reduït al llarg del període en bastants casos dels membres de la Paeria